

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра облікових технологій та бізнес-аналітики**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему «Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами
підприємства»**

**здобувача вищої освіти II курсу, групи ОМУ-21-2,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
освітньо-професійна програма «Управлінський облік та бізнес-аналітика»**

підпис

Савченко Інна Вікторівна

Науковий керівник:

підпис

Краєвський Володимир Миколайович
доктор економічних наук, професор

Керівник освітньо-професійної програми:

підпис

Титенко Лариса Василівна
кандидат економічних наук, доцент

**Допущено до захисту за рішенням кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики,
протокол від « 18 » 01 20 23 р. № 8**

підпис

Паянок Тетяна Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент

Ірпінь — 2023

Регистрація №

14

номер

23.02.23

дата

підпис фіхівця кафедри

Результат

перевірки

до захисту, на

доопрацювання

30.12.22

дата

ініціали, прізвище наукового керівника

Результат захисту

80

оцінка

03.02.2023

дата захисту

Голова комісії

підпис

Савчук В.К., д.е.н., професор

ініціали, прізвище

Члени комісії

підпис

Краєвський В.М., д.е.н., професор

ініціали, прізвище

підпис

Паянск Т.М., к.е.н., доцент

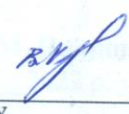
ініціали, прізвище

підпис

Тутенко Л.В., к.е.н., доцент

ініціали, прізвище

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	25		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	4		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	42		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	23		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	-		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	38		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	80		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
80	B	4	03.02.2023	Савчук В.К. д.е.н., професор Краєвський В.М. д.е.н., професор Ладанск Т.М. д.е.н., доцент Гитенко А.В. к.е.н., доцент Остапенко Я.О. к.е.н., доцент.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	3 (задовільно)
60-69	D	2 (незадовільно)
50-59	E	
35-49	FX	

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту

Кафедра облікових технологій та бізнес-аналітики

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма: «Управлінський облік та бізнес-аналітика»

Затверджую

Завідувач кафедри

Т.М. Паянок

« 16 » 09

2022 р.

ЗАВДАННЯ

**на кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти
Савченко Інні Вікторівні**

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами підприємства», затверджена наказом ректора від «31» 04 2022 № 146

2. Строк здачі закінченої роботи: «30» 12 20 22 р.

3. Цільова установка (мета роботи): опрацювання цілісної системи методичних положень і практичних рекомендацій з організації обліку витрат управління витратами на рівні суб'єктів господарювання.

Об'єкт дослідження: процеси формування витрат на вітчизняних підприємствах.

Предмет дослідження: організація та методика обліку та аналізу витрат на підприємствах сфери матеріального виробництва.

4. Вихідні дані до роботи: монографії, дисертаційні дослідження, наукові статті, публікації із зазначеної тематики.

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці та рисунки, графіки та схеми.

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):

- Історичний розвиток економічної категорії «витрати»
- Економічна суть витрат підприємства, порядок їх визнання, оцінки та класифікації
- Формування системи управління витратами підприємства

- Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Одеський коньячний завод»
- Відображення витрат підприємства у системі бухгалтерського обліку
- Розрахунок фактичної собівартості випущеної продукції в умовах застосування інформаційних технологій
- Методика аналізу ефективності лізингових операцій
- Фінансовий аналіз ефективності діяльності ПрАТ «Одеський коньячний завод» як основа для проведення інвестиційної діяльності
- Методика аудиту операційних витрат підприємства на ПрАТ «Одеський коньячний завод»

7. Календарний план виконання роботи:

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	16.09.2021-30.10.2021	16.09.2021
2	Підготовка розділу роботи та подання його керівнику		
2.1	перший розділ	02.11.2021-23.05.2022	01.02.2022
2.2	другий розділ	24.05.2022-24.10.2022	24.05.2022
2.3	третій розділ	27.10.2022-25.12.2022	28.10.2022
2.4	вступ і висновки	19.12.2022-25.12.2022	19.12.2022
3	Попередній захист роботи	30.12.2022	30.12.2022
4	Отримання відгуку керівника роботи	24.01.2023	24.01.2023
5	Отримання зовнішньої рецензії	24.01.2023-25.01.2023	24.01.2023
6	Допуск до захисту завідувача кафедри	30.12.2022	30.12.2022
7	Захист кваліфікаційної роботи	03.02.2023	04.02.2023

8. Дата видачі завдання: « 16 » 09 2022 р.

9. Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

В.М. НАВАРЕНКО
ініціали, прізвище

10. Керівник освітньо-професійної програми

(підпис)

Л.В. Титенко
ініціали, прізвище

11. Завдання до виконання отримав
здобувач вищої освіти

(підпис)

І.В. Савченко
ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

на кваліфікаційну роботу

на тему: «Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами підприємства»

Метою роботи є опрацювання цілісної системи науково-методичних положень і практичних рекомендацій з організації обліку та аудиту управління витратами на рівні суб'єктів господарювання.

Завданнями роботи є: вивчення теоретичних питань обліку та аналізу витрат основної діяльності, зокрема: дослідження економічної сутності витрат, як об'єктів обліку та аналізу, їх класифікація; особливості формування витрат основної діяльності підприємства; передумов проведення аналізу витрат основної діяльності; дослідження основних економічних показників діяльності ПрАТ «Одеський кон'ячний завод» та розробка методики аналізу витрат основної діяльності на основі одного із видів діяльності даного підприємства; дослідити особливості організації обліку операційних витрат на підприємстві; охарактеризувати особливості синтетичного і аналітичного обліку собівартості продукції (товарів, робіт, послуг) на ПрАТ «Одеський кон'ячний завод»; визначити методику аналізу витрат основної діяльності, використовуючи практичні дані базового підприємства.

Предметом дослідження є організація та методика обліку та аналізу витрат на підприємствах сфери матеріального виробництва.

Об'єктом є процеси формування витрат на вітчизняних підприємствах.

Базою дослідження виступає ПрАТ «Одеський кон'ячний завод».

За результатами дослідження сформульовані пропозиції щодо удосконалення обліку витрат підприємства. Запропоновано включити до наказу про облікову політику елементи, які забезпечать формування більш аналітичної інформації щодо обліку витрат; розроблено робочі документи аудитора щодо перевірки документального оформлення господарських операцій що характеризують витрати підприємства.

Одержані результати можуть бути використані при організації обліку ПрАТ «Одеський кон'ячний завод».

Робота містить 64 сторінок, 14 таблиць, 22 рисунків, 5 формул, 12 додатків. Список використаних джерел складається з 61 найменування.

Ключові слова: витрати, облік витрат, методика та організація обліку витрат, аудит витрат.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2021-2022 рр.

Рік захисту роботи 2023 р.

ANNOTATION
for qualifying work
on the topic: "Accounting and analytical support for enterprise cost management"

The purpose of the work is to develop a complete system of scientific and methodological provisions and practical recommendations for the organization of accounting and audit of cost management at the level of business entities.

The tasks of the work are: the study of theoretical issues of accounting and analysis of the costs of the main activity, in particular: the study of the economic essence of costs as objects of accounting and analysis, their classification; peculiarities of formation of costs of the main activity of the enterprise; prerequisites for conducting an analysis of the costs of the main activity; research of the main economic indicators of PJSC "Odesa Brandy Plant" and development of a methodology for analyzing costs of the main activity based on one of the types of activity of this enterprise; to investigate the peculiarities of the organization of accounting of operating expenses at the enterprise; characterize the features of synthetic and analytical accounting of the cost of production (goods, works, services) at PJSC "Odesa Cognac Plant"; determine the method of analysis of the costs of the main activity, using practical data of the base enterprise.

The subject of the study is the organization and methodology of accounting and cost analysis at enterprises in the field of material production.

The object is the processes of cost formation at domestic enterprises.

The basis of the research is PJSC "Odesa Cognac Plant".

Based on the results of the study, proposals were formulated to improve the company's cost accounting. It is proposed to include in the order on the accounting policy elements that will ensure the formation of more analytical information on cost accounting; the working documents of the auditor have been developed regarding the verification of the documentation of business transactions characterizing the company's expenses.

The obtained results can be used when organizing the accounting of PJSC "Odesa Cognac Factory".

The work contains 64 pages, 14 tables, 22 figures, 5 formulas, 12 appendices. The list of used sources consists of 61 names.

Key words: costs, cost accounting, method and organization of cost accounting, cost audit.

The year of performance of qualification work is 2021-2022.

The year of job protection is 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Історичний розвиток економічної категорії «витрати»	10
1.2. Економічна суть витрат підприємства, порядок їх визнання, оцінки та класифікації	16
1.3. Формування системи управління витратами підприємства	23
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРАТ «ОДЕСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»	29
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Одеський коньячний завод»	29
2.2. Відображення витрат підприємства у системі бухгалтерського обліку	33
2.3. Розрахунок фактичної собівартості випущеної продукції в умовах застосування інформаційних технологій	42
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ	48
3.1. Методика аналізу ефективності лізингових операцій	48
3.2. Фінансовий аналіз ефективності діяльності ПрАТ «Одеський коньячний завод» як основа для проведення інвестиційної діяльності	51
3.3. Методика аудиту операційних витрат підприємства на ПрАТ «Одеський коньячний завод»	57
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	70

ВСТУП

Актуальність теми дослідження Світова фінансова криза негативно вплинула на діяльність вітчизняних підприємств. Сьогодні вони переживають нестачу всіх без винятку ресурсів і працюють на межі своїх можливостей. Результати роботи кожного суб'єкта господарювання прямо залежать від побудованої системи управління витратами, яка забезпечує ефективність їхньої діяльності та конкурентоспроможність продукції. Але, на сьогоднішній день, дія досить великої кількості чинників перешкоджає підприємствам бути економічно незалежними, і, навіть, побудована та ефективно діюча система управління витратами не може забезпечити їм повного уникнення від ризику стати банкрутом. В умовах невизначеності, яка на сьогоднішній день склалася в Україні, ситуація на багатьох підприємствах стала мало керованою.

Досліджуючи витрати, ми можемо оцінити ефективність роботи підприємства. Якщо цього не зробити, виникають непоправні помилки при виборі економічної політики підприємства, прийняття важливих управлінських рішень, вибору напрямків розвитку підприємницької діяльності, визначенні оптимальних обсягів і структури випуску продукції (робіт, послуг), а також ціни. Ефективність діяльності підприємства ґрунтується, перш за все, на правильному визначенні витрат та тісній їхній ув'язці з доходом. Тому питання бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності та контролю за їх формуванням і відображенням у обліку та звітності підприємств є досить актуальними і досліджуються як науковцями, так і практиками.

З приведенням національної системи бухгалтерського обліку у відповідність до вимог ринкової економіки і міжнародних стандартів змінилися організаційні засади формування витрат основної діяльності і їх відображення в системі бухгалтерському обліку. На сьогоднішній день облік й аналіз витрат основної діяльності підприємства потребує удосконалення, пошуку нових підходів до вирішення проблеми належного їх відображення в обліку і звітності.

Облік і аналіз витрат досліджували такі науковці, як Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, З.В. Задорожний, В.А. Дерій, Я.Д. Крупка, Х.З. Махмудов, Є. В. Мних, Л.В. Нападовська, В.М. Панасюк, В. Ф. Палий, Г.О. Партин, М.І. Скрипник, В.Г. Сопко, А.М. Турило та ін. Враховуючи значні досягнення названих науковців, проте окремі питання організації та методики обліку й аналізу витрат основної діяльності підприємств потребують подальших досліджень.

Отже, висока практична значимість і недостатня розробленість теоретичних питань дослідження управління витратами зумовили актуальність дослідження та були головним чинником при обранні даної теми магістерської роботи.

Метою дослідження є опрацювання цілісної системи науково-методичних положень і практичних рекомендацій з організації обліку та аудиту управління витратами на рівні суб'єктів господарювання.

Виконання поставленої мети передбачає постановлення та вирішення подальший головних **завдань**:

вивчення теоретичних питань обліку та аналізу витрат основної діяльності, зокрема: дослідження економічної сутності витрат, як об'єктів обліку та аналізу, їх класифікація; особливості формування витрат основної діяльності підприємства; передумов проведення аналізу витрат основної діяльності;

дослідження основних економічних показників діяльності ПрАТ «Одеський кон'ячний завод» та розробка методики аналізу витрат основної діяльності на основі одного із видів діяльності даного підприємства;

дослідити особливості організації обліку операційних витрат на підприємстві;

охарактеризувати особливості синтетичного і аналітичного обліку собівартості продукції (товарів, робіт, послуг) на ПрАТ «Одеський кон'ячний завод»;

визначити методику аналізу витрат основної діяльності, використовуючи практичні дані базового підприємства.

Об'єктом магістерської роботи є процеси формування витрат на вітчизняних підприємствах.

Предметом дослідження є організація та методика обліку та аналізу витрат на підприємствах сфери матеріального виробництва.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети в процесі дослідження застосовувалися положення економічної теорії, а також сукупність загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, а саме: теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, узагальнення, історичного аналізу, моделювання та формалізації, індукції та дедукції, графічний, порівняльного аналізу та ін. Інформаційною базою вивчення є наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів з обліку та аналізу орендних та лізингових операцій, зокрема нормативні та законодавчі акти України, інструктивні матеріали, а також фінансова звітність ПрАТ «Одеський кон'ячний завод».

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Історичний розвиток економічної категорії «витрати»

З розвитком економічної науки, яка пройшла тривалий шлях формування, творили свою історію і знання про витрати. Виходячи з системи періодизації розвитку економіки, розкриємо етапи історичного розвитку категорії «витрати» та знань про них, які мають свою багатовікову історію. Суспільство з початку своєї діяльності несло різного роду витрати. Еволюція суспільства постійно освоювала нові технології, що ставало головним фактором у розвитку виробництва і, зокрема, витрат (рис. 1.1.).

Перший період розвитку знань про витрати пов'язаний з епохами Стародавнього Сходу, Античного Світу та зародженням епохи Середньовіччя; з такими країнами, як Єгипет, Китай, Вавилон, Індія, Греція; з іменами таких мислителів та вчених, як Конфуцій, Аристотель, мислителі Древнього Китаю, Стародавнього Риму. У Єгипті у «Повчаннях гераклеопольського царя своєму синові Мірікара» (XXII ст. до н. е.) з'являються згадки про управління владою та контроль за виробництвом і розподілом, що свідчить про те, що вже тоді були перші початки управління витратами. Отже, можна вважати, що з того часу, як люди почали займатися землеробством, скотарством та іншими видами господарювання, виникли витрати, а також почали зароджуватися знання про них.

Я. Соколов вважає, «що у сфері обліку затрат комерційне рахівництво безпосередньо пов'язано з камеральним обліком, в межах якого затрати фіксувались згідно з кошторисом. Тобто уже в той час з'являлися перші початки документування витрат» [1].

Другий період розвитку знань про витрати пов'язаний з розвитком економіки в епоху Середньовіччя, для якої характерним є виникнення феодалізму та меркательзму. Великим історичним періодом, на який припадає період занепаду, є раннє Середньовіччя з V ст. по X ст.; періодом розквіту є XI

– XVIII ст.; відбувалися розгляд торгівлі у працях мислителів феодального Китаю, у роботах арабських мислителів та яскраво виражений релігійний характер; нагромадження капіталу, виникнення і становлення класичної політичної економіки.

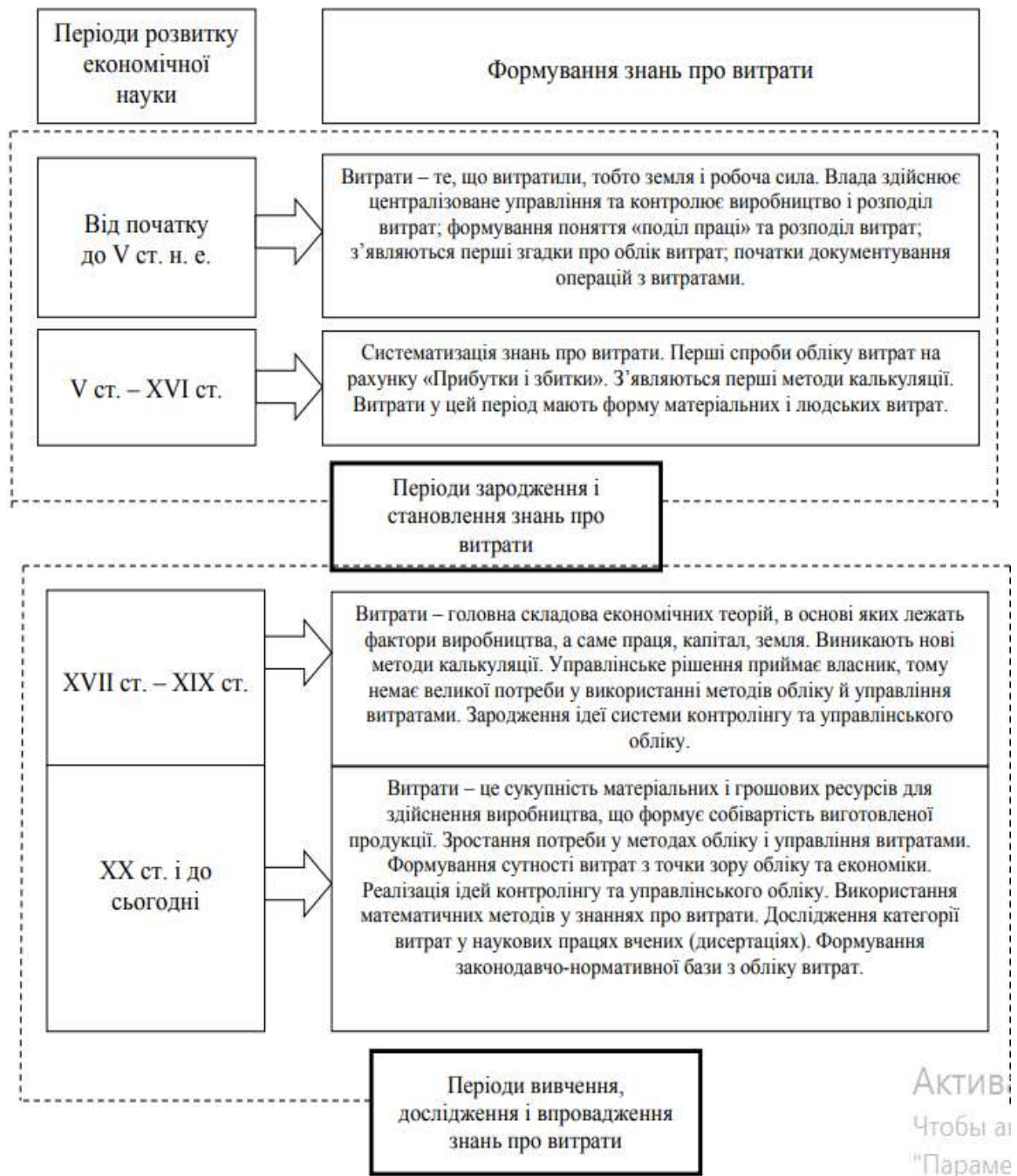

Рис.1.1. Періодизація еволюції знань про «витрати»

Фома Аквінський, даючи визначення «справедлива ціна», вважав, «що її рівень визначається збільшенням трудових і матеріальних витрат у процесі товарного виробництва. Він вважав, що прибутки повинні бути не самоціллю,

а заслуженою платою і нагородою за те, що у торгівлі і позикових операціях мають місце праця, транспортні, матеріальні витрати і навіть ризик» [2, с. 32].

В епоху пізнього Середньовіччя знання про витрати починають систематизуватися, з'являються перші спроби ведення обліку витрат та їх документування, хоча поняття «витрати» ще не має точного визначення, але в даний період відбувається формування підґрунтя для появи двох теорій, які відіграли важливу роль у формуванні поняття «витрати». «У даний період почали з'являтися і перші методи калькуляції, а із зародженням подвійного запису, який вперше описав Лука Пачолі у 1494 році, можна говорити і про зародження обліку витрат» [3, с. 27].

Отже, перші два періоди, на нашу думку, формують перші уявлення про витрати як об'єкт дослідження, а не як економічне явище чи облік.

Третій період розвитку знань про витрати пов'язаний з етапами промислових революцій і переворотів, первісним нагромадженням капіталу, розпадом меркантилізму, розквітом капіталізму та появою трудової теорії вартості й теорії граничної корисності, що відіграли важливу роль у розвитку знань про витрати, які стояли в центрі цих теорій (рис. 1.2.).

Англієць У. Петі, започаткувавши трудову теорію вартості, вважав, що сутність еквівалентного обміну товарів слід аналізувати на основі затрат праці, яку варто вимірювати робочим часом, витраченим на виробництво товару; величину вартості він ставив у залежність від продуктивності праці.

Незалежно від У. Петі француз П. Буагільбер також розкрив своє бачення трудової теорії вартості, вважаючи, що «істинна вартість» закономірна і визначається працею, яка затрачена на виробництво товару.

Ф. Кене визначав, що чистий продукт – це надлишок вартості продукту, створеного у землеробстві, над витратами виробництва. Та стверджував, що «надлишок продукту землі, який залишається після відрахування витрат, зумовлених працею, використаною на певну культуру, і тих витрат, які необхідні для застосування цієї культури, є чистим продуктом, що створює дохід держави і землевласників, які придбали чи купили власність» [8, с. 522].

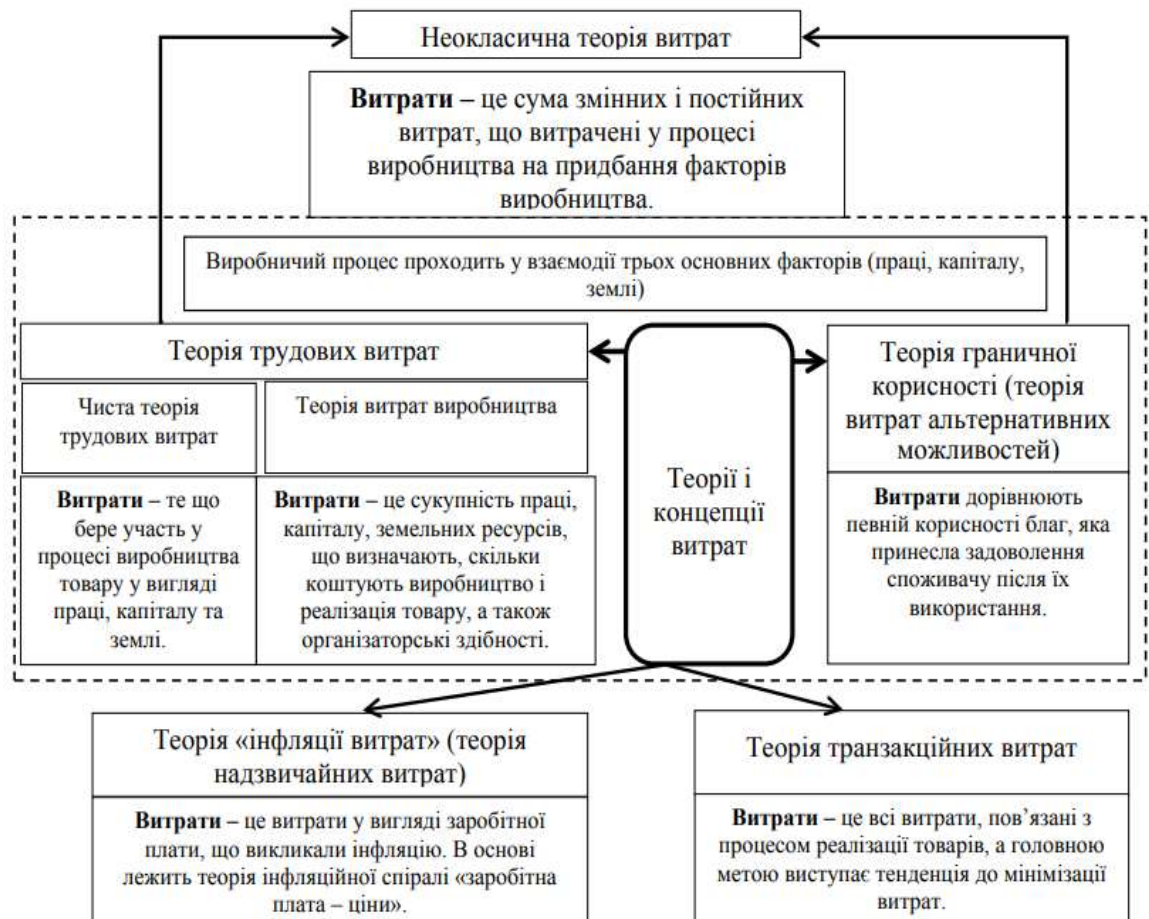

Рис.1.2. Сутність категорії «витрати» в різних економічних теоріях

Джерело: сформовано автором за [4-7].

А. Сміт ввів поняття абсолютних витрат та вважав, що виробничі витрати (новостворена вартість) складаються з капіталу, праці та землі [9].

Розробивши теорію прибутку, Т. Мальтус піддав критиці трудову теорію вартості Д. Рікардо і стверджував, що вартість утворюється всіма факторами виробництва, які витрачаються.

У теорії «утримання» Н. Сеніор зводить витрати на виробництво до грошового виразу і робить їх на основі цього порівняльними. Витрати виробництва вчений розглядає лише як «регулятор» цін, остаточне визначення яких завершують попит та пропозиція [10, с. 63–65].

Послідовником теорії трудових витрат був також К. Маркс. К. Маркс виходив з того, що вартість товару формують безпосередні витрати під час процесу виробництва, а також витрати, що за ними слідує, тобто витрати у сфері обігу (додаткові витрати) [11].

Представники теорії трудової корисності (Л. Вальрас, К. Менгер, Ф. Візер, Є.БемБаверком) розглядали витрати, виходячи з суб'єктивної оцінки їх корисності та рідкості. Також вони не підтримували узагальнення вартості товару до витрат праці або трьох факторів виробництва [3].

Ж.Б. Сей обґрунтував теорію трьох факторів виробництва, що є найбільш універсальним варіантом класичної факторної теорії цінності, у якій підкреслював визначальну роль корисності у формуванні цінності. Згідно з цією теорією «три основні фактори виробництва – праця, капітал і земля – формують цінність товарів та визначають доходи власників цих факторів, а саме зарплату найманих робітників (носіїв праці), прибуток підприємців (власників капіталу), ренту землевласників» [10, с. 68].

Як бачимо, систематизація основних постулатів трудової теорії вартості, а також теорії граничної корисності та їх складових дають можливість прослідкувати етапи перетворення категорії «витрати» в процесі розвитку економіки та економічної думки.

«У кінці XIX ст. за рахунок невеликої кількості підприємств та їх більшості сімейного типу спостерігається спад потреби у дослідженні сутності витрат, їх обліку та управлінні, тому що основні управлінські рішення приймає власник» [12, с. 13].

Четвертий період характеризується етапом зростання масштабів виробництва, який почався на початку XX ст., що викликало необхідність у дослідженні знання про витрати, які стали набувати більш суттєвого характеру та розвиватися дуже стрімко.

На даному етапі компанія “General Electric” вперше впроваджує контролінг в індустріальному виробництві [13, с. 13].

Р.Н. Антоні приділяє багато уваги питанням оцінки та калькулювання, вважаючи, що оцінка собівартості має першочергове значення. П. Гараньє включав витрати до складу функцій управління та поділяв їх на нормальні та ненормальні. До нормальних витрат він включав експлуатаційні витрати, які безпосередньо впливають з основної діяльності; експлуатаційні витрати, які

прямо впливають з допоміжної діяльності; адміністративні витрати. До ненормальних входили виняткові (штрафи), витрати закритих періодів (результати минулих періодів) [14].

Е. Шмаленбах у той період називав витратами активи, які ще не стали доходами (окрім грошових коштів), при цьому мала місце така структура активу: «видатки, але ще не витрати (придбання матеріалів); витрати, але ще не надходження коштів (дебіторська заборгованість); цінності, які стануть витратами (напівфабрикати). Він здійснив поділ витрат на постійні і змінні та систематизував чинники, що визнають їх рівень» [15, с. 328].

На початку 20–30 років XX ст. починає формуватися облік витрат на виробництво як одна із складових бухгалтерського обліку, з'являються перші розробки принципів і методів калькулювання собівартості продукції [16].

В. Леонт'єв починає досліджувати витрати у моделі «затрати – випуск», передумовами якої стають концепція мінімізації витрат; «витрати – це комбінація факторів виробництва, застосування лімітації факторів виробництва» [17].

Даний етап також відомий як формування виробничої функції, в основі якої лежить принцип порівняння витрат і результатів [15].

Отже, історично еволюція категорії «витрати» проходила у два основні етапи: зародження, становлення знань про витрати та вивчення, дослідження і впровадження знань про витрати. Ще в період первіснообщинного ладу, коли люди тільки починали займатися землеробством або скотарством, виникали витрати. У Стародавньому світі їх навіть намагалися документувати, застосовуючи тодішні методи, хоча бажаного результату від цього процесу не було. З виникнення теорій граничної корисності і теорії вартості, в основу яких було покладено фактори виробництва (земля, праця, капітал), починають формуватися і знання про витрати, за сутністю наближені нашому часу. Із збільшенням масштабів виробництва та розвитком нових економічних методів виникає потреба у дослідженні витрат з управлінської точки зору. А з розвитком ринкових відносин і початком глобалізаційних процесів в економіці

у науковий обіг постійно вводяться нові види витрат. Категорія «витрати» сьогодні вивчається як об'єкт обліку, аналізу, контролю, управління, тому що ця категорія є багатогранною і постійно виступає об'єктом наукових досліджень.

1.2. Економічна суть витрат підприємства, порядок їх визнання, оцінки та класифікації

Проведення сучасного аналізу щодо трактування зазначеної категорії показало, що в даний час не існує універсального підходу до визначення цього поняття, але така дефініція як «витрати» має певні формулювання в економічній літературі й нормативних документах, застосовується в бухгалтерському, податковому і управлінському обліку, використовується при проведенні фінансово-економічного аналізу, в прогнозуванні, плануванні та оцінюванні ефективності діяльності. Сутність цього поняття розглядається і у державних та міжнародних нормативно-правових актах.

У Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 (НП(С) БО1) «Загальні вимоги до фінансової звітності» під витратами розуміється зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які приводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу між власниками) [18]. Також у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 16 (П(С) БУ 16) «Витрати» термін «витрати» (матеріальні витрати) використовується для матеріальних ресурсів, які були витрачені за звітний період [19].

Згідно ст. 2 Положення по бухгалтерському обліку ПБУ 10/99 «Витрати організації»: «Витратами організації признається зменшення економічних вигод в результаті вибуття активів (грошових коштів, іншого майна) і (або) виникнення зобов'язань, що приводить до зменшення капіталу цієї організації, за винятком зменшення внесків за рішенням учасників (власників майна)» Відповідно до ПБУ 10/99 витрати підрозділяються на витрати за звичайними

видами діяльності та інші витрати. (ПБУ 10/99 «Витрати організації»). А згідно ст. 8 ПБУ 10/99 «...при формуванні витрат за звичайними видами діяльності повинне бути забезпечене їх угруповання за наступними елементами: матеріальні витрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні потреби; амортизація; інші витрати» [20].

У Міжнародному стандарті фінансової звітності (МСФО) № 2 «Запаси» «витрати» в контексті запасів, визначаються витрати на придбання, переробку та інші витрати на момент складання звітності, що формують собівартість запасів [21]. Також цей термі трактується як «зменшення економічних вигод протягом звітного періоду, що відбувається у формі відтоку або виснаження активів або збільшення зобов'язань, ведучих до зменшення капіталу, не пов'язаних з його розподілом між учасниками акціонерного капіталу» [22].

В сучасній економічній літературі існують різні трактування поняття «витрат». Розбіжності виникають у зв'язку з різними підходами до цієї категорії. В одних літературних джерелах «витрати» розглядаються з їх економічного змісту, в інших – з розрахункової точки зору. Трактування поняття витрат за різними науковими джерелами наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Трактування поняття витрат за різними джерелами

Джерело	Визначення
1	2
Пушкар М. С.	«Витрати – це сума спожитих на виробництво товарів, робіт і послуг факторів виробництва (ресурсів)» [23].
Бакаєва А. С.	«Витрати - частина витрат організації, пов'язаних з виробництвом продукції, виконанням робіт і наданням послуг, тобто із звичайними видами діяльності» [33, с. 45]
Бутинець Ф.Ф.	«1) витрати, як грошове вираження суми ресурсів, використаних з певною метою; 2) витрати, як економічний показник роботи підприємства, що характеризує суму витрат понесених в процесі господарської діяльності» [24].
Врублевський М. Д.	«Витрати - витрати організації на створення виробничих запасів матеріально-технічних ресурсів і послуги (роботи) постачальників, включаючи спожиту в процесі виробництва їх частину» [34, с. 24]
Турило А. М., Кравчук Ю. Б.	«Витрати – це вартісне вираження абсолютної величини застосовано-споживаних ресурсів, необхідних для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства і досягнення ним поставленої мети» [25].

Продовження таблиці 1.1.

Івашкевіч В. Б.	«Витрати - виражені в грошовій формі сукупні витрати живої і упредметненої праці в процесі підприємницької діяльності протягом певного періоду часу» [35, с. 57]
Голов С.Ф.	«Витрати – це кошти підприємства, пов’язані з формуванням потрібних ресурсів та їх використанням» [26].
Козак А. Ю., Веретенікова О. Б.	«Витрати - це витрати на здійснення діяльності, безпосередньо не обумовленої виробництвом, але що відбивається на прибутку оподаткування, а також пов'язані з іншим періодом часу і розміром витрат». «Витрати безпосередньо пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції і є витратами живої і упредметненої праці на виготовлення продукції та її продаж за певний період і стосовно конкретного виробництва [36, с. 43]
Мельник Л. Г., Корінцева О. І.	«Витрати – це прямі і непрямі, фактичні і можливі виплати або упущена вигода, необхідні для того, щоб залучити й отримати ресурси в межах даного напрямку» [27].
Райзберг Б. А.	«Витрати - виражені в грошовій формі витрати, обумовлені витрачанням різних видів економічних ресурсів в процесі виробництва і обігу продукції й товарів. Загальні витрати складаються з постійних та змінних витрат» [37, с. 268]
Сук Л. К.	«Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучень або розподілення власниками» [28].
Рибакова О. В.	«Витрати - зменшення коштів підприємства або збільшення його боргових зобов'язань в процесі господарської діяльності. Витрати означають фактичне використання сировини, матеріалів праці, послуг і лише у момент продажу підприємство визнає свої доходи і пов'язану з ними частину витрат» [38, с. 13]
Атамас П. Й.	«Витрати – це вартість використання предметів праці (сировини, матеріалів, палива тощо), витрат на оплату праці та частини вартості використаних засобів праці у розмірі їх амортизації» [29].
Склярєнко В. К.	«Витрати - грошова оцінка вартості матеріальних, трудових, фінансових, природних, інформаційних та інших видів ресурсів на виробництво і реалізацію продукції за певний період часу». «Витрати - сукупність різних видів витрат на виробництво і продаж продукції в цілому або її окремих частин. Крім того, витрати включають специфічні види витрат: єдиний соціальний податок, втрати від браку, гарантійний ремонт та ін. Поняття «Витрати на виробництво» і «витрати» можуть співпадати тільки за певних умов» [39, с. 345]
Череп А. В.	«Витрати – економічної категорії, що відображає вартість матеріальних, трудових і інформаційних ресурсів та технологічного обслуговування процесу виробництва при створенні продукції» [30].
Осадча І. М.	«Витрати - сукупні витрати на реальні товари і послуги; витрати на споживання, інвестиції й державні витрати» [40, с. 1]
Кундеус О. М.	«витрати – це сукупність грошових, матеріальних та моральних ресурсів, що використовують господарські підрозділи в процесі їх функціонування для досягнення певної мети» [31].

Дерій В. А.	«Витратами, доцільно називати повністю або частково використані у процесі господарсько-фінансової діяльності підприємства запаси, необоротні активи, трудовий інтелектуальні ресурси, а також зменшення (погашення) зобов'язань підприємства перед бюджетом, кредиторами та іншими юридичними і фізичними особами» [32].
-------------	--

Джерело: сформовано автором за [23-40].

Таким чином, дефініцію «витрати» можна охарактеризувати як процес споживання різних видів ресурсів (матеріальних, трудових, техніко-технологічних, маркетингових, адміністративних, інвестиційних, інноваційних та ін.), що впливає на ефективність роботи підприємства, і описується системою «витрати - доходи» або «собівартість + прибуток». Відповідно до економічного змісту, всі витрати, що створюють собівартість вироблених продуктів (товарів, робіт, послуг), групуються за економічними елементами. Таке угруповання пояснюється тим, що дозволяє визначити загальний обсяг спожитих на підприємстві ресурсів і здійснити інтеграцію та диференціацію витрат для забезпечення аналізу та оцінки ефективності діяльності господарюючих суб'єктів, їх економічного зростання, а, отже, сталого розвитку.

Витрати підприємства не є однорідними ні за своїм складом, ні за роллю в діяльності підприємства. У зв'язку з цим велике значення при організації обліку витрат має науково обґрунтована їх класифікація. Питанню класифікації витрат в економічній літературі протягом тривалого часу приділялася значна увага, разом з тим єдиної класифікації таких витрат, яка б задовольнила всіх дослідників та практичних працівників, досі не розроблено. У зв'язку з цим на практиці господарювання використовують різні підходи до класифікації витрат.

Класифікація витрат – це поділ витрат на економічно однорідні групи з метою планування, обліку й аналізу [41, с. 32].

Водночас класифікація – це метод пізнання об'єкта, тому наявність великої кількості ознак класифікації дозволяє підвищити ступінь вивченості об'єкта [42, с. 43].

Класифікація затрат за різними ознаками забезпечує більш глибоке вивчення складу та характеру витрат, дає змогу керівництву підприємства детально проаналізувати рівень витрат за різними класифікаційними ознаками та виявити джерела економії, сприяє кращому розумінню призначення витрат, їх економічної ролі у процесах, що відбуваються на підприємстві.

Бухгалтерський облік як наука формується на базі теоретичних положень економічної теорії. Витрати є економічною категорією економічної теорії. Водночас теорія обліку, до якої належить і класифікація затрат, має більш прикладний характер. Від рівня її розвитку залежать практична організація обліку, забезпечення необхідних групувань затрат для обчислення собівартості, аналізу і контролю.

В основі класифікації затрат лежить принцип: різні затрати – для різних цілей, тобто ціль, з якою здійснюють класифікацію, визначає її методику і склад окремих груп затрат

На переконання Н.В. Кожарської, ціль класифікації затрат – виділити із загальної маси ту релевантну частину, на яку можна вплинути в даний момент. Тому її спосіб буде визначатися конкретними завданнями, що стоять перед підприємством [42, с. 43].

Залежно від таких завдань в науковій літературі зустрічаються декілька підходів до визначення критеріїв класифікації затрат (таб. 1.2.).

Таблиця 1.2

Критерії класифікації затрат, що розглядаються в літературі

№ з/п	Критерії класифікації	Автори
1	2	3
1	- з метою оподаткування і складання фінансової звітності; - з метою обчислення собівартості;	Атамас П.Й.
2	- для оцінки запасів і визначення фінансового результату; - для прийняття управлінських рішень і планування; - для контролю виконання.	Бутинець Ф.Ф., Корецький М.Х., Партич Г.О., Атамас П.Й., Друрі К, Власова О.Є., Трубочкіна М.І., Вахрушина М.А., Голов С.Ф.

3	- організаційно-управлінський; - обліково-аналітичний; - фінансово-економічний; - маркетинговий; - інвестиційний.	Когут У.І.
4	- для визначення собівартості та фінансового результату; - для стратегічного і поточного планування діяльності підприємства; - для планування поточних витрат; - для контролю поточних витрат	Меренкова Л.О.
5	- для визначення собівартості продукції (робіт, послуг) і розрахунку фінансових результатів; - для раціоналізації витрат та їх планування; - для контролю і регулювання витрат за центрами відповідальності	Мних Є.В.
6	- для прийняття управлінських рішень; - для прогнозування; - для планування; - для нормування; - для організації; - для обліку;	Керімов В.Е., Мініна Є.В.

Джерело: сформовано автором за [43].

Звідси висновок, що значна частина науковців притримується класифікації, запропонованої К. Друрі, за якою всі зібрані затрати розподіляються за трьома напрямками обліку: для калькулювання і оцінки собівартості продукції; для планування і прийняття управлінських рішень; для здійснення процесу контролю і регулювання.

Поряд з вказаною класифікацією пропонуються й інші критерії. Зокрема, В.Є. Керімов, Є.В. Мініна вважають, що звуження класифікації тільки цими напрямками не зовсім відповідає вимогам нинішнього часу. Як відомо, управління реалізується через свої функції. У кожній функції є своє призначення, цілі, завдання, а також способи їх досягнення. Саме тому автори пропонують розширити напрямки класифікації затрат, підпорядкувавши їх можливостям кожної функції управління. Причому науковці зауважують, що одна і та ж класифікаційна ознака в різних напрямках може дати різний результат і навпаки [44]

Розглянути класифікацію затрат у взаємозв'язку з функціями управління намагались ще ряд науковців у своїх публікаціях, зокрема Ф. Макачук, Н.В.

Сабіна [45], І.О. Відоменко [46]. Так, Ф. Макарчук [47] пропонує класифікаційні ознаки та види витрат для потреб внутрішнього обліку, які повністю ідентичні до розглянутих в статті В.Є. Керімова та Є.В. Мініної [44]. Вважаємо за доцільне розглядати класифікацію витрат за чотирма основними функціями управління, розширивши перелік витрат, які підпорядковуються кожній з них (рис. 1.3.).

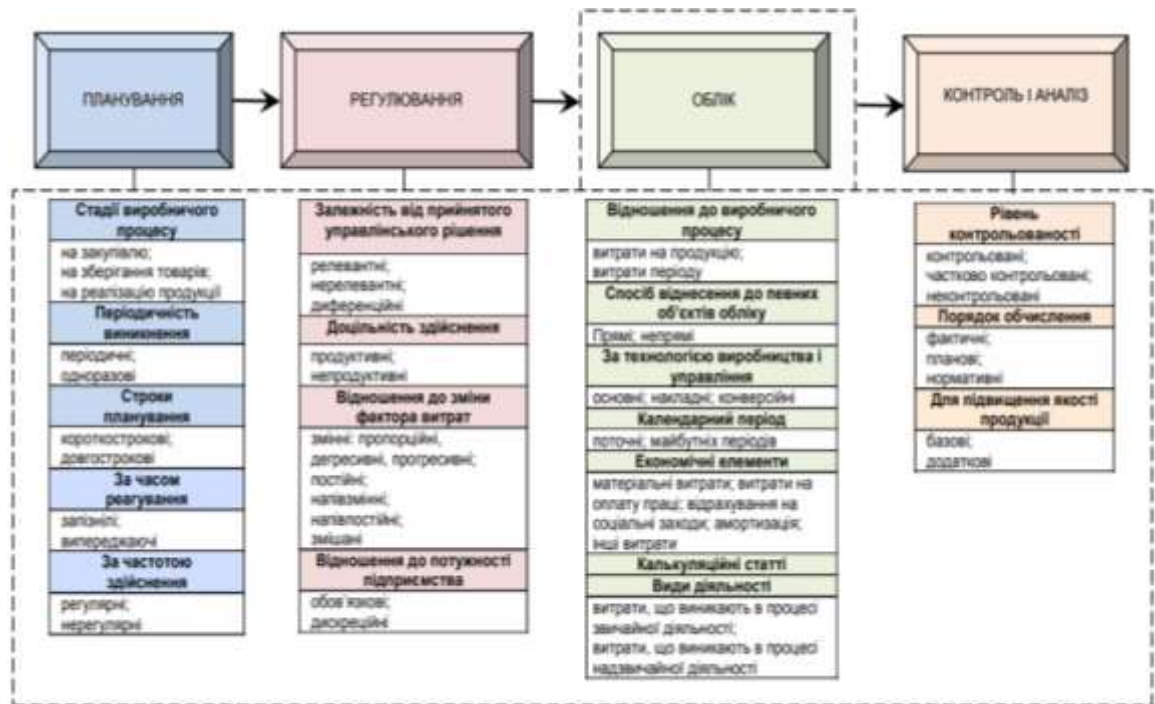

Рис.1.3. Класифікація витрат за функціями управління

Необхідність в різних класифікаціях витрат розширюється з ускладненням господарської діяльності підприємства. Вона є передумовою успішної організації планування, обліку, контролю, аналізу, що є невід'ємними складовими системи управління витратами.

Кожна функція управління витратами підприємства вимагає різних типів інформації про витрати. Без належного розуміння різних видів витрат важко використовувати будь-які інструменти для покращення якості прийнятих управлінських рішень. Саме тому, вважаємо, що найбільш ефективною є класифікація затрат у взаємозв'язку з функціями управління.

Система класифікації повинна бути гнучкою, швидко підлаштовуватися під зміни вимог зацікавлених в діяльності підприємства сторін, бути корисним інструментом в руках керівництва підприємства. Використання класифікації,

що є сумісною зі всіма функціями управління, дозволить суттєво скоротити часові витрати на збір фактичних даних про затрати.

Розробка класифікаторів витрат – самостійна діяльність підприємства, яка повинна опиратись на основні принципи складання класифікаторів. Також, запропонований механізм класифікації витрат сприятиме цілісному та глибшому розумінню призначення та функціональної ролі в управлінні діяльністю підприємства різних видів витрат.

Перспективою подальших досліджень можна розглядати розширення та доповнення класифікаційних ознак, теоретичних та прикладних аспектів витрат з метою багатосторонньої оцінки діяльності підприємства.

1.3. Формування системи управління витратами підприємства

Важливою функцією економічного механізму будь-якого підприємства є управління витратами. На рівні підприємства управління витратами поєднує в собі елементи операційного (виробничого) та фінансового менеджменту з метою оптимізації витрат і забезпечення максимального прибутку.

Управління витратами С. Ф. Голов визначає як «специфічну функцію управління, яка забезпечує планування, організацію, мотивацію, контроль та регулювання витрат діяльності; принципово нову систему, яка дає змогу чітко відстежувати, аналізувати й контролювати витрати» [49].

Управління витратами – «це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження» [50].

Давидович І. Є. розуміє управління витратами як «динамічний процес, який включає управлінські дії, мета яких полягає у досягненні високого економічного результату діяльності підприємства через виконання всіх функцій, які властиві управлінню будь-яким об'єктом» [51].

За О. В. Крушельницькою управління витратами – «це складний багатоаспектний та динамічний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства;

система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, заснованих на використанні об'єктивних економічних законів» [54].

Управління витратами в праці А. А. Пилипенко – «це система принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень, заснована на використанні об'єктивних економічних законів відносно формування й регулювання витрат, забезпечення ефективного використання ресурсів і капіталу підприємства в різних видах його діяльності відповідно до стратегічних та поточних цілей розвитку» [55].

Ясінська А. І. стверджує, що «управління витратами полягає у цілеспрямованому впливові на витрати для зміни їхнього складу, структури або поведінки у зв'язку зі зміною умов виробничо-господарської діяльності підприємства» [57].

Як бачимо, при трактуванні поняття науковці дотримуються системного та процесного підходу, оскільки управління витратами являє собою певний процес формування витрат, а також систему організаційного та функціонального забезпечення, яка відповідатиме за створення центрів відповідальності, встановлення відповідальних осіб, розробку рішень, їх реалізацію, облік, контроль та ін.

Метою управління витратами є зниження або оптимізація витрат на одиницю виробленої продукції, підвищення рентабельності господарської діяльності підприємства, мінімізація співвідношення витрати-дохід, оптимізація структури витрат та рівня ризику господарської діяльності.

Управління витратами підприємства вимагає системного підходу до їх вивчення, метою якого є оптимальне використання ресурсів і забезпечення росту ефективності виробництва. Налагоджена система управління витратами повинна сприяти підвищенню ефективності господарської діяльності, збільшенню доходів і фінансових результатів підприємства, фінансовій стабільності і розвитку підприємства у конкурентному ринковому середовищі.

Система управління витратами – «це сукупність взаємопов'язаних елементів, методів і механізмів, що діють у межах функціональних обов'язків

і утворюють певну цілісність, за допомогою яких узагальнюються процеси постачання, використання ресурсів, вирішуються чітко поставлені цілі, реалізуються тактичні і стратегічні плани» [55].

Характерними ознаками системи управління витратами є: цілеспрямованість – оптимізація рівня витрат на виробництво, реалізацію продукції та забезпечення одержання доходу; складність – наявність значної кількості підсистем; керованість – можливість змін у функціональній системі в залежності від потреб виробництва; гнучкість – пристосування до змін впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ [54; 55].

Основними завданнями формування ефективної системи управління витратами суб'єктів господарювання є:

- 1) розроблення стратегії управління витратами підприємства;
- 2) створення організаційної структури, яка б забезпечила прийняття і реалізацію управлінських рішень щодо менеджменту витрат;
- 3) формування ефективної системи інформаційного забезпечення процесу управління витратами, визначення зовнішніх і внутрішніх джерел інформації;
- 4) облік і аналіз витрат за їх обсягом, видами, динамікою, структурою, центрами витрат і відповідальності тощо;
- 5) прогнозування, планування, нормування і бюджетування витрат на основі формування стратегічних, поточних та оперативних прогнозів, планів та бюджетів, встановлення норм і нормативів витрат;
- 6) виявлення тенденцій змін рівня, обсягу та структури витрат на обсяг виробництва та одиницю продукції;
- 7) пошук резервів економії ресурсів і оптимізації витрат;
- 8) формування системи стимулювання персоналу до зниження витрат;
- 9) проведення ефективного контролю, регулювання, аудиту і моніторингу витрат за їх видами, місцями виникнення і центрами відповідальності.

На основі проведених досліджень можна запропонувати систему управління витратами підприємства (рис. 1.4.).

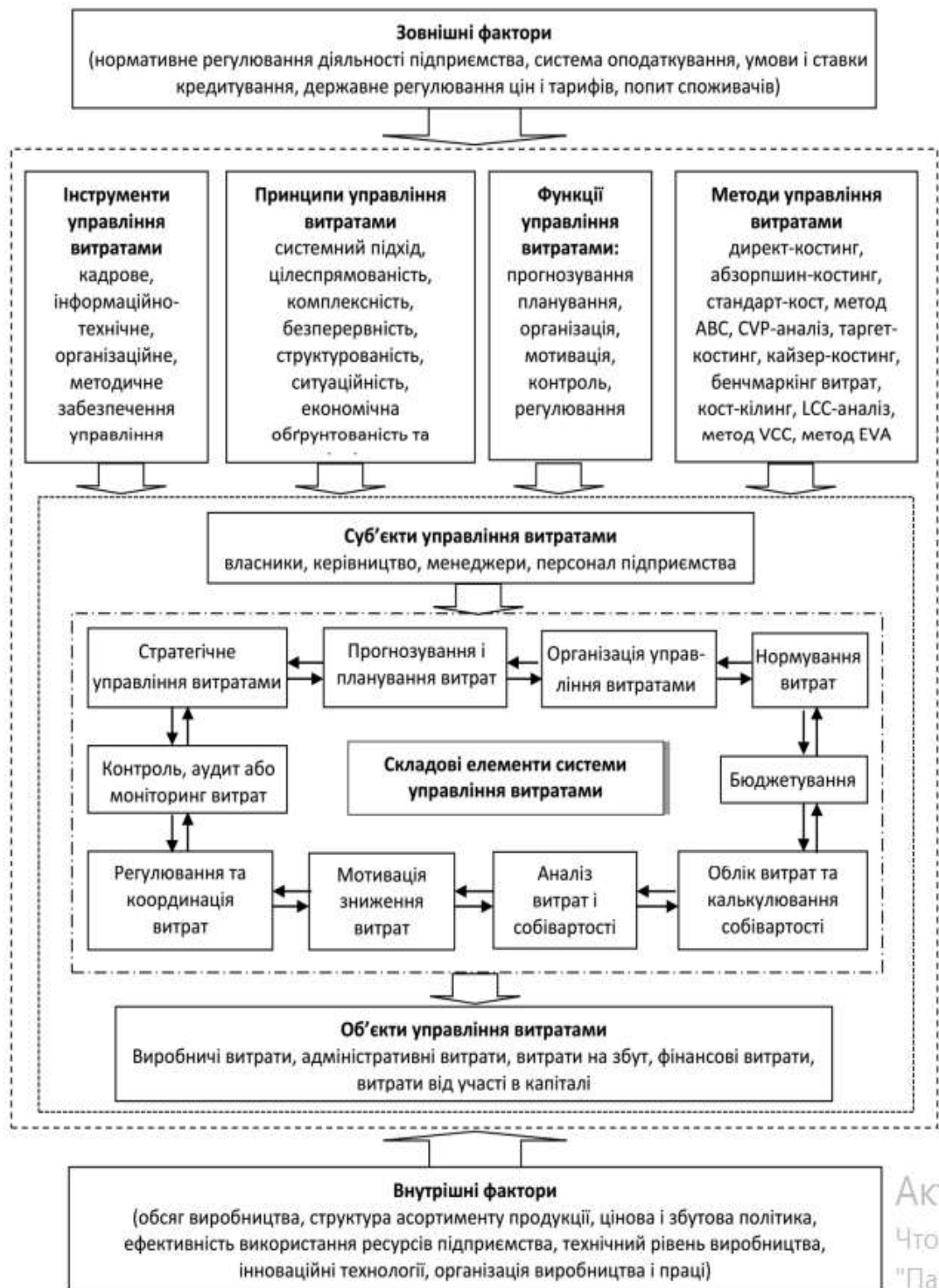

Рис.1.4. Система управління витратами підприємства

Комплексна система управління витратами визначає принципи, порядок, послідовність і регламентацію дій щодо впливу суб'єктів управління

витратами на об'єкти за допомогою реалізації функцій управління через елементи управлінського процесу, використовуючи набір інструментів і методів управління витратами, спрямованих на досягнення головної мети підприємства – одержання прибутку, враховуючи постійні зміни у зовнішньому та внутрішньому його середовищах. До інструментів управління витратами належить кадрове, інформаційно-технічне, організаційне, методичне забезпечення управління витратами.

Інформаційно-технічне забезпечення управління витратами включає сукупність технічних засобів та збір необхідної інформації, її обробку і підготовку різних сценаріїв управління витратами. Інформаційне забезпечення управління витратами включає такі внутрішні і зовнішні джерела: облікова система підприємства (виробничий, бухгалтерський (фінансовий), управлінський, податковий і статистичний обліки); джерела позаоблікової інформації (ліміти, норми і нормативи, бюджети); джерела зовнішньої щодо підприємства інформації (законодавча і нормативна база, показники діяльності ділових партнерів, конкурентів, кон'юнктури ринку тощо).

«Принципи управління витратами включають: системний підхід, конфіденційність інформації, пріоритет стратегічних цілей перед поточними завданнями, безперервності, наскрізна систематизація, взаємодії підрозділів підприємства, періодичності, економічної обґрунтованості та достовірності. Ці принципи вказують загальні напрями побудови системи управління витратами, а в конкретному господарстві застосовуються з урахуванням його організаційно-економічних особливостей» [54; 55].

Отже, базовими принципами управління витратами є системний підхід, цілеспрямованість, комплексність, безперервність, структурованість, ситуаційність, економічна обґрунтованість та достовірність тощо.

Аналіз показує, що для ефективного використання ресурсів підприємства і оптимізації витрат доцільно створити комплексну систему управління витратами. Формування комплексної системи управління

витратами, що враховує визначені в статті цілі, завдання, принципи, методи, інструменти, функції та складові елементи системи управління витратами з врахуванням впливу на процес управління витратами факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, забезпечує виробництво конкурентоспроможної продукції на засадах оптимізації витрат і цін, наявність оперативної, адекватної, якісної інформації про собівартість окремих видів продукції, підвищення обґрунтованості прийняття управлінських рішень; дозволяє зменшити собівартість продукції, що виготовляється, оптимізувати рівень витрат і на даній основі підвищити рівень фінансових результатів та ін.

РОЗДІЛ II

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРАТ «ОДЕСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Одеський коньячний завод»

Організаційна структура ПрАТ "Виробниче Об'єднання "Одеський коньячний завод" носить лінійно-функціональний характер взаємозв'язків між структурними підрозділами. Основними ланками управління є підпорядкування начальницького складу підприємства Голові правління. Незмінною залишається вага виробничих цехів, в той же час зростає роль комерційного відділу і відділу сировини. Незмінно важлива роль у виробничу процесі належить головному технологу. Зміни в організаційній структурі у відповідності з попереднім звітним періодом не відбувались.

Приватне акціонерне товариство "Одеський коньячний завод" створене на підставі Законів України та діє відповідно до Конституції України, Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Законів України "Про акціонерні товариства", "Про цінні папери та фондовий ринок", "Про депозитарну систему України", а також інших законів та нормативно-правових актів, Статуту та внутрішніх положень Товариства. Одеський коньячний завод - підприємство повного циклу виробництва коньяків за класичною французькою (Шарантською) технологією, тобто всі стадії виробництва коньяку - від вирощування виноградних саджанців до витримки високоякісних спиртів власного викурювання і розливу коньяків в пляшки проводиться на одному підприємстві.

Середньооблікова кількість працівників у 2020 році (штатних, зовнішніх сумісників та працюючих за цивільно - правовими договорами) - 320 осіб. Фонд оплати праці працівників ПрАТ "ОКЗ" у 2020 році зменшився у порівнянні з 2019 роком на 15274,7 тис. грн. і склав 11347,6 тис. грн. Середньомісячний дохід склав 7,8 тис. грн. у порівнянні з 6,8 грн. у 2019 році.

Таблиця 2.1.

Ідентифікаційні реквізити, місцезнаходження та засоби зв'язку**ПрАТ «Одеський коньячний завод»**

Повне найменування	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОДЕСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД"
Скорочене найменування	ПрАТ "ОКЗ"
Організаційно-правова форма	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
Код за ЄДРПОУ	00412056
Територія (область)	Україна, Одеська область
Поштовий індекс	65005
Населений пункт	м. Одеса
Вулиця, будинок	вулиця Мельницька, будинок 13
Міжміський код та телефон	(048)234-19-55
Факс	(048)234-19-55
www-адреса	http://doc.shustov.com

Джерело: складено автором

На сьогодні час ПрАТ «Одеський коньячний завод» є приватним акціонерним товариством із статутним фондом 90 594 000,00 грн., складає самостійний баланс, має круглу печатку зі своїм найменуванням, поточний рахунок в банківській установі.

Інформацію про діяльність підприємства у розрізі видів економічної діяльності представлено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Основні види діяльності

Код за КВЕД	Вид діяльності
11.01	Основний Дистиляція, ректифікація та змішування спиртних напоїв
11.02	Інші Виробництво виноградних вин
46.34	Оптова торгівля напоями
90.01	Театральна та концертна діяльність
91.02	Функціонування музеїв
47.25	Роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах

Джерело: складено автором

Спостерігається послаблення господарського потенціалу, на що вказує зменшення суми активів на 11,28%. Тобто у підприємства скорочується обсяг наявного у розпорядженні майна.

Той факт, що дохід від продажу товарів і послуг зростає при зниженні суми активів, вказує на підвищення ефективності управління обмеженим обсягом доступних ресурсів.

Таблиця 2.3.

Горизонтальний аналіз активів ПрАТ «Одеський коньячний завод» у 2019-2020 рр., тис. грн.

Показник	2019	2020	Абс. приріст, +,-	Відн. приріст, %
Основні засоби	74977	65749	-9228	-12,31
інші фінансові інвестиції	0	89968	89968	-
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	103201	160628	57427	55,65
Запаси	346031	312707	-33324	-9,63
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	377050	258290	-118760	-31,5
ОБОРОТНІ АКТИВИ	731517	579960	-151557	-20,72
АКТИВИ	834718	740588	-94130	-11,28

Джерело: розраховано автором

Зменшення суми балансу зумовлене скороченням оборотних активів (-20,72%).

Таблиця 2.4.

Горизонтальний пасивів активів ПрАТ «Одеський коньячний завод» у 2019-2020 рр., тис. грн.

Показник	2019	2020	Абс. приріст, +,-	Відн. приріст, %
Зареєстрований (пайовий капітал)	90594	90594	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	94167	103394	9227	9,8
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	184761	194049	9288	5,03
Інші довгострокові зобов'язання	255621	89567	-166054	-64,96
ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	257025	91493	-165532	-64,4
товари, роботи, послуги	345025	398491	53466	15,5
КОРОТКОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	392932	455046	62114	15,81
БАЛАНС	834718	740588	-94130	-11,28

Джерело: розраховано автором

Скорочується сума наявних джерел фінансування для залучення активів, що зумовлено зменшенням довгострокових зобов'язань (-64,4%). Факт зростання суми власного капіталу вказує на підвищення рівня благополуччя власників.

Компанія тривалий час перебуває на передових позиціях ринку України на рівні ринку та субринку. Ми маємо за мету, провести дослідження місця суб'єкта господарювання на ринку України використавши аналітичні дані аналітичної платформи YouControl та привести до одного знаменника данні про індикатори, які характеризують ринковою скоринг ПрАТ «Одеський кон'ячний завод» за 2016 – 2020 роки.

Для визначення узагальнюючого показника в розрахунок береться місце підприємства у секторі, ринку та субринку, паралельно визначаючи відповідну частку даних сегментів в динаміці.

Таблиця 2.5.

Показники ринкового скорингу ПрАТ «Одеський кон'ячний завод» за 2016 – 2020 роки

Фінансовий індикатор	2016	2017	2018	2019	2020
Індекс MarketScore	A/3.4	A/3.8	A/3.2	A/3.6	A/3.4
Частка у секторі	0,03%	0,04%	0,03%	0,03%	0,03%
Частка ринку	0,87%	1,04%	0,82%	0,78%	0,82%
Частка на субринку	2,81%	3,66%	2,97%	2,81%	3,05%
Місце компанії в секторі	423	399	495	479	491
Місце компанії на ринку	24	21	23	23	24
Місце компанії на субринку	9	9	8	10	11
Абсолютний приріст виручки за рік, млн грн	-10,1	139,7	-44,0	12,3	5,2
Відносний приріст виручки за рік, %	-2,3%	32,3%	-7,7%	2,30%	1,0%
Абсолютний середньорічний приріст виручки за 3 роки, млн грн	32,2	105,3	25,8	36,0	-8,8
Сукупний середньорічний темп зростання виручки за 3 роки, %	8,8%	30,6%	6,1%	7,7%	-1,6%

Джерело: складено автором за даними youcontrol

Результати досліджень дають підстави стверджувати, що на початку і в кінці досліджуваного періоду величина індексу MarketScore перебувала на одному й тому ж рівні, і становила відповідно А/3.4 у 2016 році та А/3.4 у 2020 році, поряд з незначними відхиленнями в обидва боки протягом 2017-2019 років.

В той же час, за попередні п'ять років компанія не змогла покращити своє становище в секторі і як наслідок втратила 68 сходинок рейтингу, з'їхавши з 423 місця в 2016 році на 491 місце у 2020 році. Крім того, слід відмітити, що протягом 2016-2017 року підприємство займало дев'яту сходинку рейтингу на субринку, але вже на прикінці досліджуваного періоду, а саме у 2020 році відкатилося на одинадцяту сходинку рейтингу. Проте, хоч даний факт безумовно є негативним, ми маємо відмітити той факт, що незважаючи на данні обставини компанія спромоглася збільшити частку яку займає на субринку з 2.81% у 2016 році до 3,05% у 2020 році. Це в свою сприяло збільшенню значень абсолютного середньорічного приросту виручки за рік з від'ємних 10,1 млн.грн у 2016 році до 5,2 млн.грн у 2020 році. Це в свою чергу призвело до збільшення величини сукупного середньорічного темпу зростання виручки за рік до 1,0% у 2020 році.

2.2.Відображення витрат підприємства у системі бухгалтерського обліку

Порядок відображення витрат у фінансовому обліку регламентується такими нормативними документами:

- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
- НП(С)БО 16 «Витрати»
- НП(С)БО 18 «Будівельні контракти»
- НП(С)БО 31 «Фінансові витрати»
- Інструкцією про застосування «Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» № 291.

Методологічні засади формування інформації про витрати підприємств усіх форм власності (крім бюджетних установ) та її розкриття у фінансовій звітності визначає НП(С)БО 16 «Витрати».

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов’язань, що призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками). Причини зменшення активів та збільшення зобов’язань, що призводять до виникнення витрат наведені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6.

Основні причини виникнення витрат

Причини зменшення активів, що призводять до виникнення витрат	Причини збільшення зобов’язань, що призводять до виникнення витрат
1. Використання активів 2. Продаж (обмін) активів (крім іноземної валюти) 3. Безкоштовна передача активів іншим юридичним чи фізичним особам 4. Втрата активів внаслідок нестач, стихійного лиха і т.п. 5. Зменшення вартості активів у результаті уцінки, зменшення корисності 6. Списання внаслідок невідповідності встановленим умовам визнання активу 7. Інші причини	1. Нарахування заробітної плати працівникам підприємства 2. Проведення відрахувань на соціальне страхування 3. Виникнення заборгованості перед поставальниками за одержану електроенергію 4. Виникнення заборгованості перед підрядниками та іншими кредиторами за виконані роботи та послуги 5. Виникнення заборгованості перед бюджетом за податком на прибуток 6. Інші причини

Джерело: складено автором за даними [58].

Основними критеріями відображення витрат і визнання їх витратами певного періоду (витратами діяльності) є:

- зменшення активів або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу шляхом його вилучення або розподілу власниками);
- можливість їх достовірної оцінки;
- визнання їх одночасно з визнанням доходу, для одержання якого вони здійснені.

Витрати, які неможливо прямо пов’язати із доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, у якому вони були здійснені.

Якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнають шляхом систематичного розподілу його вартості між відповідними звітними періодами (наприклад, у вигляді амортизаційних відрахувань).

Витрати відображають за певними об'єктами. Об'єкт витрат – продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат. На вибір об'єктів обліку витрат впливають особливості технологічного процесу, технічні параметри продукції, тип виробництва і т. і.

Основними завданнями бухгалтерського обліку витрат є:

- своєчасне, повне і достовірне відображення витрат;
- формування інформації за місцями їх виникнення і періодами визнання;
- розробка та застосування методів розподілу непрямих витрат між окремими видами продукції, послуг;
- розподіл витрат між готовою продукцією та незавершеним виробництвом;
- точний і правильний розрахунок собівартості продукції, робіт, послуг;
- забезпечення контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

При відображенні витрат потрібно дотримуватися таких принципів: повного висвітлення, нарахування, послідовності, превалювання сутності над формою та ін. Вітчизняна методика обліку витрат і доходів націлена на максимально точне визначення результатів поточної діяльності і не достатньо надає уваги приросту вартості активів (капіталізації витрат). Величина основного капіталу є важливим показником, який характеризує фінансовий стан підприємства, що особливо актуально в умовах економічної кризи. Тому необхідно бухгалтерський облік орієнтувати на зменшення поточних витрат і збільшення їх капіталізації.

Інформацію про витрати підприємства за звітний період відображають у формі фінансової звітності «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Важливим етапом обліку витрат є їх групування за певними класифікаційними ознаками.

Таблиця 2.7.

Класифікація витрат у бухгалтерському обліку

Класифікаційні ознаки	Види витрат
1. Види діяльності	1.1. Витрати операційної діяльності (основної та іншої операційної) 1.2. Витрати інших видів діяльності
2. Елементи витрат операційної діяльності	2.1. Матеріальні затрати 2.2. Витрати на оплату праці 2.3. Відрахування на соціальні заходи 2.4. Амортизація 2.5. Інші операційні витрати
3. Місця виникнення витрат в основній діяльності	3.1. Виробництва (цехи) 3.2. Бригади 3.3. Виробничі лінії 3.4. Робочі місця
4. Статті калькуляції	Підприємство визначає самостійно
5. Спосіб включення у собівартість продукції (робіт, послуг)	5.1. Прямі витрати 5.2. Непрямі витрати
6. Відношення до обсягу діяльності	6.1. Змінні витрати 6.2. Постійні (умовно-постійні) витрати
7. Відношення до собівартості продукції (робіт, послуг)	7.1. Витрати, які включаються до собівартості продукції (робіт, послуг) 7.2. Витрати періоду
8. Календарні періоди	8.1. Витрати поточного періоду 8.2. Витрати майбутніх періодів

Джерело: складено автором за даними [58].

Наведена класифікація витрат необхідна для правильного визначення фінансових результатів підприємства за звітний період. Для посилення контролю за формуванням витрат підприємства можуть використовувати також інші ознаки їх групування. Найважливішими ознаками класифікації витрат у бухгалтерському обліку є їх поділ за видами діяльності (операцій), періодами визнання, економічними елементами.

Витрати кожного виду діяльності – це сукупність витрат на здійснення певних операцій (табл. 2.8).

Таблиця 2.8.

Характеристика витрат за видами діяльності (операцій)

Витрати діяльності	Склад витрат
1. Витрати операційної діяльності, в т.ч	Витрати основної діяльності та інших видів діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю:
1.1. Витрати основної діяльності	– «витрати, пов'язані із виробництвом або реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг (собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг)» [58];
1.2. Витрати іншої операційної діяльності	– «адміністративні витрати (витрати, пов'язані із організацією і управлінням діяльності підприємства); – витрати на збут; – інші витрати операційної діяльності (витрати внаслідок списання оборотних активів при їх реалізації, знеціненні, втратах та інші витрати)» [58].
2. Витрати інших видів діяльності	«Фінансові витрати (відсотки за позики, плата за фінансову оренду, сума премії за придбаними і дисконту за проданими цінними паперами до погашення, витрати на емісію (випуск) цінних паперів» [58]. «Втрати від участі в капіталі (збитки від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, які обліковують за методом участі в капіталі). Інші витрати (витрати, пов'язані із списанням вартості фінансових інвестицій, ліквідованих необоротних активів, втрати від зменшення вартості необоротних активів, інші витрати, які виникають під час діяльності підприємства та не пов'язані з операційною діяльністю» [58].

Джерело: складено автором за даними [58]

Операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю. Витрати основної діяльності пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг, адміністративні витрати, витрати на організацію та проведення збуту. До витрат іншої операційної діяльності відносять: витрати на організацію та проведення збуту; витрати на дослідження і розробки; вартість списаних оборотних активів при їх реалізації, знеціненні, втратах; витрати житлово-комунальних і обслуговуючих господарств, дитячих дошкільних закладів, закладів оздоровчого та

культурного призначення; інші витрати, які не відносяться до фінансової чи інвестиційної діяльності.

Елементи витрат – це сукупність економічно однорідних витрат. Перелік елементів витрат операційної діяльності визначений НП(С)БО 16 «Витрати» (табл. 2.9).

Таблиця 2.9.

Склад економічних елементів витрат операційної діяльності

Найменування економічного елементу	Склад витрат, що включають до економічного елементу
1. Матеріальні затрати	«вартість витрачених сировини й основних матеріалів, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, палива й енергії, будівельних матеріалів, запасних частин, тари й тарних матеріалів, допоміжних та інших матеріалів» [58].
2. Витрати на оплату праці	«заробітна плата за тарифами і розцінками, премії та заохочення, матеріальна допомога, оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу, компенсаційні виплати, інші витрати на оплату праці» [58].
3. Відрахування на соціальні заходи	«нарахування єдиного соціального внеску на основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати» [58].
4. Амортизація	«амортизація основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів» [58].
5. Інші операційні витрати	«інші витрати операційної діяльності, які не увійшли до вищеназаних елементів, зокрема витрати на відрядження, на послуги зв'язку, плата за розрахунково-касове обслуговування, податки і збори та інші платежі» [58].

Джерело: складено автором за даними [58]

Для обліку витрат призначені рахунки бухгалтерського обліку класу 8 «Витрати за елементами» (рахунки 80-85) та рахунки класу 9 «Витрати діяльності» (рахунки 90–98). Ці рахунки є активними, за їх дебетом відображається формування (збільшення) витрат, за кредитом – списання (зменшення) витрат.

Рахунки класу 8 є транзитними. За дебетом цих рахунків відображають виникнення витрат за їх видами, за кредитом – списання витрат за місцями виникнення, видами діяльності. Рахунки 80–84 призначені для обліку витрат операційної діяльності. Рахунок 85 «Інші затрати» застосовують для узагальнення інформації про витрати, пов'язані з інвестиційною та

фінансовою діяльністю, а також про інші витрати діяльності підприємства. Цей рахунок ведуть підприємства й організації, які не застосовують рахунки класу 9.

На рахунках класу 9 узагальнюють інформацію про витрати звітного періоду за видами діяльності. У кінці звітного періоду (місяця, кварталу) витрати з цих рахунків списуються на рахунок 79 «Фінансові результати». Відповідно до інструкції № 291 рахунки класу 9 «Витрати діяльності» ведуться усіма підприємствами, крім суб'єктів малого підприємництва, а також інших організацій, діяльність яких не спрямована на ведення комерційної діяльності з відкриттям за власним рішенням рахунків класу 8 «Витрати за елементами».

Загальна схема обліку витрат з використанням рахунків класів 8 і 9 (рис. 2.1):

1. Відображення витрат на рахунках класу 8 (рахунки 80-84) як зменшення активів і збільшення зобов'язань.

2. Відображення витрат за видами діяльності і місцями виникнення шляхом їх списання з кредиту рахунків класу 8 в дебет: прямих витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) – рахунку 23; витрат на організацію і управління виробництвом у виробничих підрозділах – рахунку 91; інших витрат – рахунків 92-98.

3. Підрахунок загальновиробничих витрат і списання їх з кредиту рахунку 91 в дебет рахунків: змінних і постійних розподілених – рахунку 23, постійних нерозподілених – рахунку 90.

4. Розрахунок фактичної собівартості випущеної з виробництва продукції та списання її з кредиту рахунку 23 в дебет рахунку 26, а собівартості робіт і послуг – в дебет рахунку 90.

5. Розрахунок фактичної собівартості реалізованої продукції та списання її в дебет рахунку 90 з кредиту рахунку 26.

6. Підрахунок витрат звітного періоду (витрат діяльності) і списання їх в дебет рахунку 79 з кредиту рахунків класу 9.

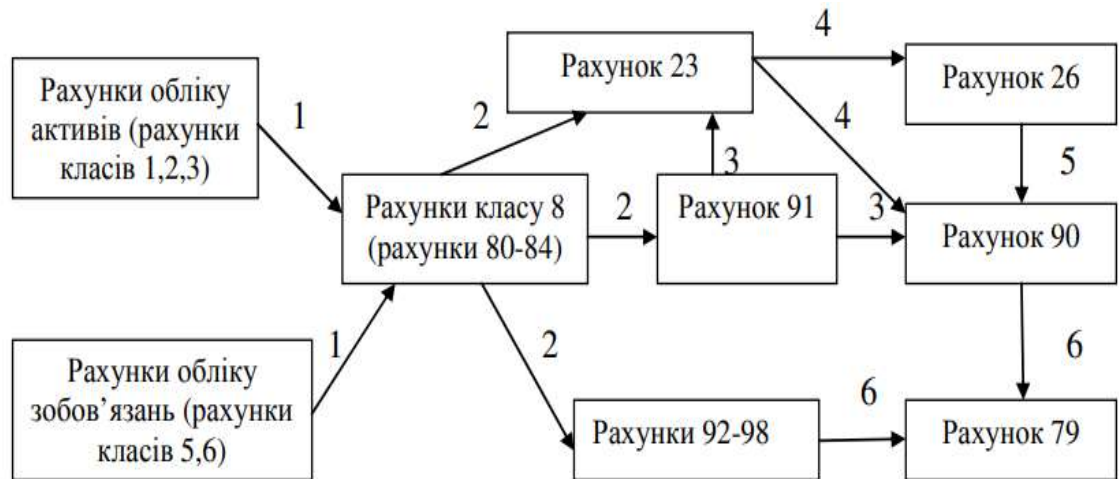

Рис.2.1. Загальна схема обліку витрат з використанням рахунків класів 8 і 9

На вибір схеми обліку витрат підприємства впливає обсяг і характер його діяльності, спосіб обробки облікової інформації. Для відображення витрат при журнальній формі обліку призначені журнал № 5 і № 5А (при використанні рахунків класу 8), при журнально-ордерній – журнал-ордер № 10, № 10/1 при автоматизованій – витрати відображають у відповідних електронних регістрах.

Зведений облік витрат на виробництво є кінцевим етапом обліку виробничих витрат, на якому узагальнюють дані про витрати за економічними елементами, статтями калькуляції, виробничими підрозділами, в цілому по підприємству, за видами (однорідними групами) продукції (робіт, послуг). За виробничими підрозділами витрати відображають у відомостях аналітичного обліку витрат цеху за дебетом рахунків 23, 24, 91 (Відомості № 12 при журнально-ордерній формі обліку), на основі яких дані зводять в цілому по підприємству (Журнал № 5 (№ 5А) – при журнальній формі обліку, Журнал-ордер № 10 – при журнально-ордерній формі обліку). При автоматизованій формі обліку витрати за виробничими підрозділами і в цілому по підприємству відображають у електронних регістрах. На основі зведених даних про витрати на виробництво за звітний період і залишки незавершеного виробництва проводять розрахунок собівартості випущеної з виробництва продукції за формулою:

$$\text{СПВ} = \text{СНВп} + \text{ВВ} - \text{СБ} - \text{СІс} - \text{СНВк},$$

де СПВ – собівартість випущеної з виробництва продукції;

СНВп – собівартість незавершеного виробництва на початок звітної періоду; ВВ – витрати виробництва за звітний період;

СБ – собівартість остаточного браку;

СІс – собівартість інших списань (нестача незавершеного виробництва за мінусом лишків та ін.);

СНВк – собівартість незавершеного виробництва на кінець звітної періоду.

Рис.2.2. Загальна схема документообороту з обліку витрат на виробництво

Розрахунок собівартості окремих видів (однорідних груп) продукції, робіт, послуг здійснюють у відомостях зведеного обліку (картках аналітичного обліку) витрат на виробництво. На основі даних цих відомостей визначають собівартість одиниці випущеної з виробництва продукції. Загальна схема відображення витрат на виробництво при ручній обробці інформації представлена на рис. 2.2.

2.3. Розрахунок фактичної собівартості випущеної продукції в умовах застосування інформаційних технологій

В кінці місяця нам необхідно розподілити накопичені нами затрати на 91 рахунку Загальновиробничі витрати згідно методу який ми вибрали:

Меню підприємства – Облікова політика – Методи розподілу непрямих витрат організації:

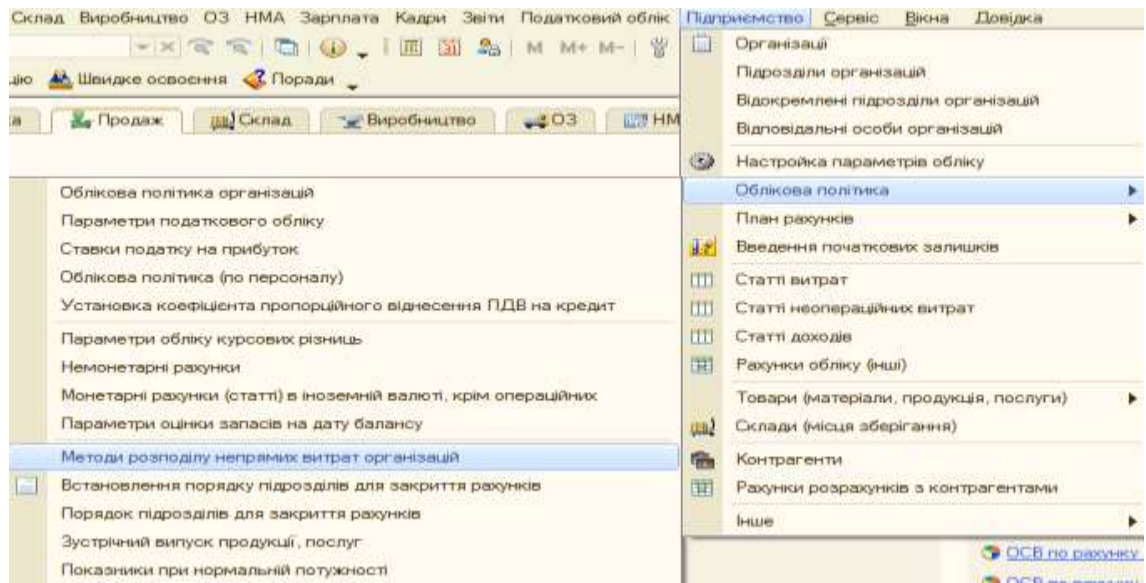

Рис. 2.3. Вибір «Методи розподілу непрямих витрат організації»

Ми вибрали 91 рахунок розподіляти на базу розподілу Обсяг випуску:

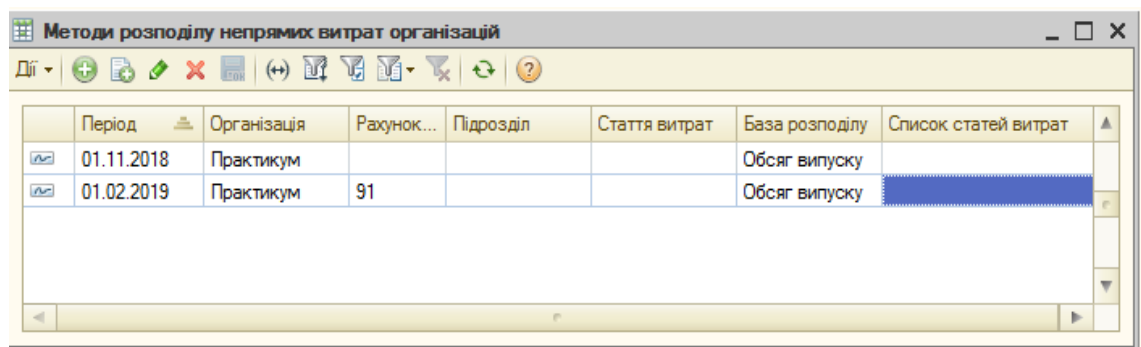

Рис. 2.4. Вікно «Методи розподілу непрямих витрат організації»

Сам розподіл відбувається автоматично за регламентним документом Закриття місяця.

Знаходиться цей регламентний документ в меню Операції – Регламентовані операції – Закриття місяця:

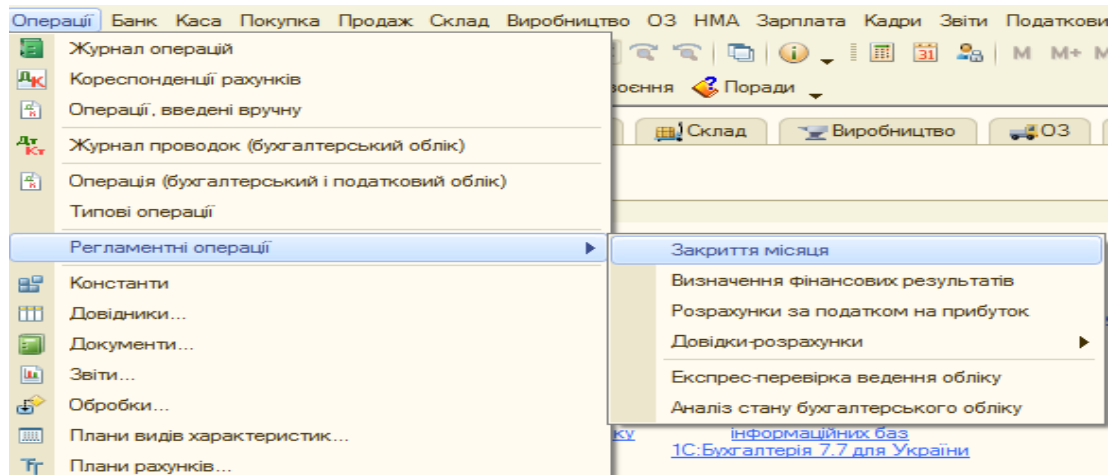

Рис. 2.5. Вибір операції «Закриття місяця»

Створюємо новий документ останнім днем місяця. Час встановлюємо вручну, щоб захопити весь документообіг за поточний день. Регламентні операції які ми виповнили, ми вимкнемо ці галочки. Встановимо тільки Розрахунок і коригування собівартості продукції (послуг). І проведемо наш документ. Програма може видати службові повідомлення. Що ж це означає? При розрахунку собівартості програма дивиться на всі підрозділи, які у нас існують в нашій програмі. Тобто, потрібно встановити порядок для закриття при розрахунку собівартості документом встановлення порядку підрозділу.

Заходимо в меню Підприємство – Облікова політика - Встановлення порядку підрозділів для закриття рахунків:

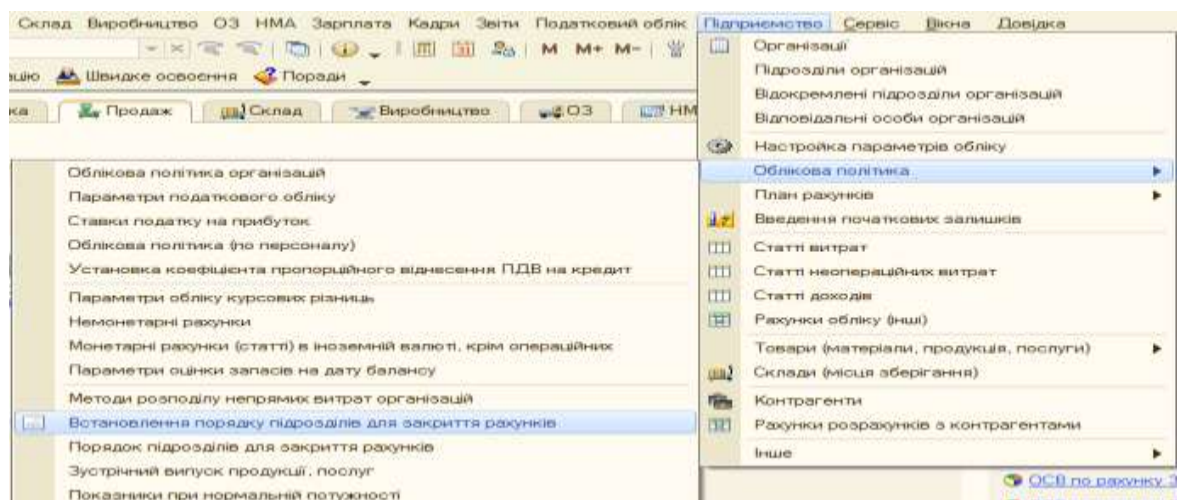

Рис. 2.6. Вибір функції

«Встановлення порядку підрозділів для закриття рахунків»

Створюємо новий документ. Запишемо та проведемо його. Таким

чином, ми встановили порядок для закриття підрозділів рахунків.

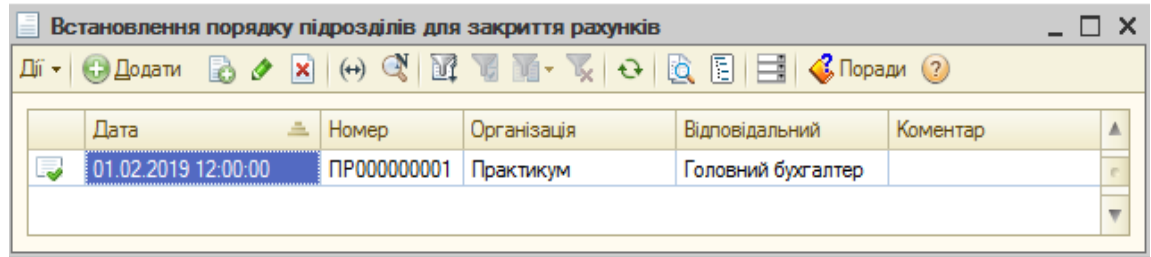

Рис. 2.7. Проведено документ «Встановлення порядку підрозділів для закриття рахунків»

Давайте перепроведемо знову закриття місяця. Бачимо, що вже після встановлення порядку підрозділів ми бачимо, що таке повідомлення вже не висвітлює.

Читаємо далі, загальновиробничі витрати зараховані на рахунку 91 підрозділу Фінансовий відділ, база розподілу планова собівартість продукції або виручка не можуть бути розподілені – відсутній випуск продукції по підрозділу і прямі витрати по підрозділу або ж виручка по послугам по підрозділам будуть повністю списані на собівартість реалізованої продукції.

Тобто, ми можемо залишити так як є. Якщо сформуємо проведене закриття місяця, ми побачимо що загальновиробничі витрати 91 рахунку повністю віднесені на собівартість продукції на 901 рахунок.

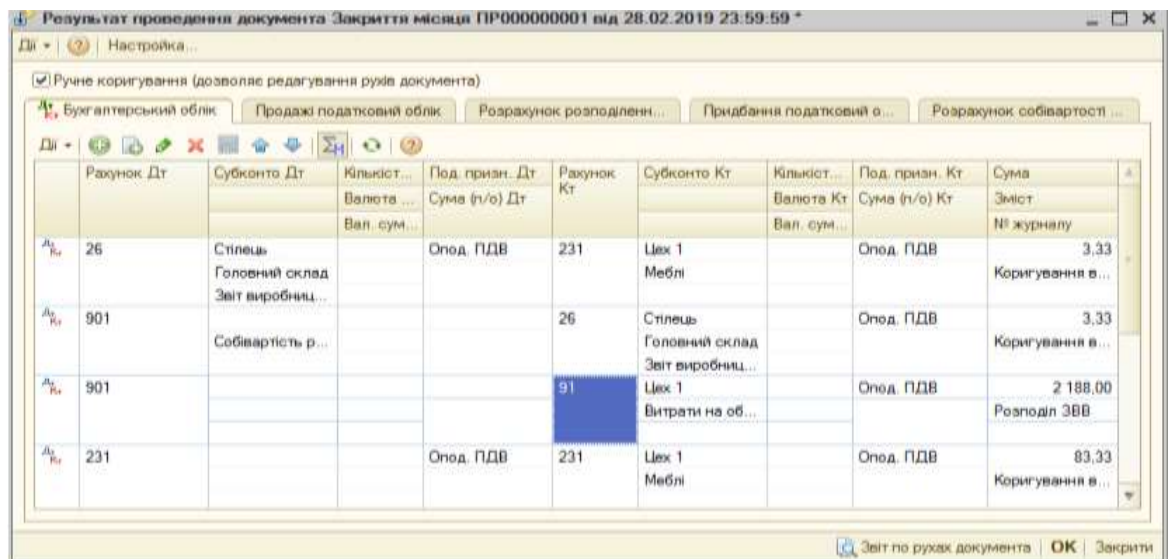

Рис. 2.8. Результат проведення документа «Закриття місяця»

І давайте з вами розглянемо, чому програма видає таке повідомлення по підрозділу Фінансовий відділ, адже ми відображали накопичення

загальновиробничих витрат як по підрозділу Цех 1.

Давайте подивимось нашу оборотно-сальдову відомість по рахунку. Виберемо 91 рахунок і сформуємо оборотно - сальдову відомість:

Практикум						
Оборотно-сальдовая ведомость по счету 91 за 31.10.2012 - 28.02.2013						
Выводимые данные: БУ (данные бухгалтерского учета)						
Счет	Сальдо на начало периода		Обороты за период		Сальдо на конец периода	
Налоговое назначение	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Подразделения						
Статьи затрат						
91			2 373,91	2 373,91		
			2 188,00	2 188,00		
Финансовый отдел			2 188,00	2 188,00		
<...>			2 188,00	2 188,00		
Обл. НДС			185,91	185,91		
Цех 1			185,91	185,91		
Расходы на обслуживание производственного процесса			185,91	185,91		
Итого			2 373,91	2 373,91		

Рис. 2.9. Вікно «Оборотно-сальдова відомість по 91 рахунку»

Ми бачимо, що ми в якомусь документі відобразили накопичення витрат на 91 рахунок по Фінансовому відділу. Якщо ми сформуємо картку рахунку (двічі клацнути мишкою по підрозділу), то:

Практикум							
Карточка счета 91 за 31.10.2012 - 28.02.2013							
Выводимые данные: БУ (данные бухгалтерского учета)							
Отбор: Подразделения Равно "Финансовый отдел" И Налоговое назначение Равно ""							
Период	Документ	Аналитика Дт	Аналитика Кт	Дебет		Кредит	
				Счет		Счет	Текущее сальдо
Сальдо на начало							0,00
03.02.2013	Начисление зарплаты работникам организаций ПРО00000001 от 03.02.2013 10:59:59	<...> Финансовый отдел <...>	Петренко Галина Владимировна	91	1 600,00	661	Д 1 600,00
03.02.2013	Начисление зарплаты работникам организаций ПРО00000001 от 03.02.2013 10:59:59	<...> Финансовый отдел <...>	ЕСВ ФОТ (работники) Начисление ЕСВ работодателями (36,76 - 49,7 %)	91	588,00	651	Д 2 188,00
28.02.2013	Закрытие месяца ПРО00000005 от 28.02.2013 23:59:59 Списание не распределенных ОПЗ на себестоимость	Хоз. д-ст <...> <...>	<...> Финансовый отдел <...>	901		91	2 188,00
Обороты за период и сальдо на конец					2 188,00	2 188,00	0,00

Рис. 2.10. Вікно «Картка рахунку 91»

Бачимо що таке накопичення по Фінансовому відділу по підрозділу, ми виконали документом нарахування заробітної плати працівникам організації. Зайдемо в цей документ і подивимось кореспонденцію рахунків Фінансовий відділ:

N	Tab. №	Работник (основное назначение)	Нарахування	Період	Результат	Счет Дт	Субсчета	Счет Кт	Субсчета	Наз. нач. (КД)	Наличие начислений	Подразделение	Способ оплаты
1	0000000001	Петренко Галина Владимировна	Оклад по дням	01.02.2013 - 28.02.2013	1 600,00	91	Финансовый отдел	661	Петренко Галина Владимировна	до 01.08.2011 для ОПЗ	Финансовый отдел	Финансовый отдел	Способ оплаты ЕСВ ФОТ
2	0000000001	Петренко Галина Владимировна	Индексация зарплаты	01.02.2013 - 28.02.2013		92	Финансовый отдел	661	Петренко Галина Владимировна	Хос. д-сть	Финансовый отдел	Финансовый отдел	

Рис. 2.11 Вікно «Нарахування заробітної плати працівникам організації»

Дійсно, помилка у нас полягає у тому, що при виборі способу відображення заробітної плати Цех 1 в останній колонці ми не вказали субрахунок, тому програма вказала його автоматично субрахунок Фінансовий відділ. Давайте виправимо, виберемо субконто - підрозділ організації - виберемо Цех 1. І на закладці кореспонденція перепроведемо. Тепер ми бачимо, що субрахунок наш змінився.

N	Працівник (призначення)	Нарахування	Період	Результат	Рах... Дт	Субконто	Рах... Кт	Субконто	Под. призн. (ПДВ)	Податкове призначення витрат	Підрозділ
1	Петренко Галина Владимировна	Оклад по дням	01.02.... 28.02....		91	Цех 1	661	Петренко Галина Владимировна		(до 01.08.2011...)	Фінансовий відділ
2	Петренко Галина Владимировна	Индексация зарплаты	01.02.... 28.02....		92	Фінансовий відділ	661	Петренко Галина Владимировна		(не вик.) Госп. д-сть	Фінансовий відділ

Рис. 2.12. Вікно «Нарахування заробітної плати працівникам організації»

Проведемо наш документ, закриємо його. І перепроведемо закриття місяця. Сформуємо оборотно – сальдову відомість по 91 рахунку, за тим

картку рахунку 91:

Практикум								
Карточка счета 91 за 31.10.2012 - 28.02.2013								
Выводимые данные: БУ (данные бухгалтерского учета)								
Отбор: Статьи затрат Равно "" И Подразделения Равно "Финансовый отдел" И Налоговое назначение Равно ""								
Период	Документ	Аналитика Дт	Аналитика Кт	Дебет		Кредит		Текущее сальдо
				Счет		Счет		
Сальдо на начало								0,00
03.02.2013	Начисление зарплаты работникам организаций ПРО000000001 от 03.02.2013 10:59:59	<...> Финансовый отдел <...>	Петренко Галина Владимировна	91	1 600,00	661		
03.02.2013	Начисление зарплаты работникам организаций ПРО000000001 от 03.02.2013 10:59:59	<...> Финансовый отдел <...>	ЕСВ ФОТ (работники) Начисление ЕСВ работодателями (36,76 - 49,7 %)	91	588,00	651		
28.02.2013	Закрытие месяца ПРО000000005 от 28.02.2013 23:59:59 Списание не распределенных ОПЗ на себестоимость	Хоз. д-сть <...> <...>	<...> Финансовый отдел <...>	901		91	2 188,00	
Обороты за период и сальдо на конец					2 188,00		2 188,00	0,00

Рис. 2.13. Вікно «Картка рахунку 91»

Бачимо, що проводки не змінилися, вернемося в наш документ нарахування заробітної плати і перепроведемо сформовані проводки.

Остання закладка в нас впливає на зміну субрахунку 91 рахунку в оборотно – сальдовій відомості. Тепер сформуємо ще раз. Тепер у нас треба перепровести закриття місяця з 91 рахунку:

Результат проведения документа «Закрытие месяца ПРО000000005 от 28.02.2013 23:59:59»									
Действия: [Настройка]									
[Бухгалтерский учет] [Расчет распределения накладных расходов] [Расчет себестоимости продукции]									
Действия: [Настройка]									
Счет Дт	Субсчета Дт	Кол-во Дт	Наим.-код Дт	Счет Кт	Субсчета Кт	Кол-во Кт	Наим.-код Кт	Сумма	
		Вал. Дт	Сумма (руб.) Дт			Вал. Кт	Сумма (руб.) Кт		Списание
		Вал. Дт				Вал. Кт			по журналу
26	Оплата		064 НДС	231	Цех 1		064	3,33	
	Отчет производства за смену ПРО000000001		3,33		Мебель		3,33		Корректировка сч...
901	Себестоимость реализованной продукции		Хоз. д-сть	26	Оплата		064	3,33	
			3,33		Отчет производства за смену ПРО000000001		3,33		Корректировка сч...
231	Цех 1		064 НДС	91	Цех 1		2 188,00		
	Мебель		2 188,00				2 188,00		Распределение ОПЗ
231	Цех 1		064 НДС	91	Цех 1		064	185,91	
	Мебель		185,91		Расходы на обслуживание производства		185,91		Распределение ОПЗ
26	Оплата		064 НДС	231	Цех 1		064	2 373,91	
	Отчет производства за смену ПРО000000001		2 373,91		Мебель		2 373,91		Корректировка сч...
901	Себестоимость реализованной продукции		Хоз. д-сть	26	Оплата		064	2 373,91	
			2 373,91		Отчет производства за смену ПРО000000001		2 373,91		Корректировка сч...

Рис. 2.14. Результат проведения документа «Закриття місяця»

Документ з закриття місяця перепроведений сформуємо проводки і бачимо, що накопичені витрати на 91 рахунку закрилися по Цеху 1.

Собівартість випущеної продукції ми можемо побачити з допомогою меню Операції – Регламентовані операції – Довідники – розрахунки – Собівартість продукції (Калькуляція).

РОЗДІЛ III

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ

3.1. Інформаційна база аналізу витрат виробництва та собівартості продукції

Перехід до ринкової економіки вимагає від суб'єктів господарювання підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції шляхом впровадження ефективних форм господарювання, досягнень науковотехнічного прогресу і управління виробництвом, активізації підприємництва тощо. Основна роль у реалізації цієї мети приділяється економічному аналізу господарської діяльності підприємств, з допомогою якого виробляються тактика і стратегія розвитку суб'єкта господарювання, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, виявляються резерви підвищення ефективності процесу виробництва, оцінюються результати його діяльності в цілому та структурних підрозділів і робітників.

Економічний аналіз це глибоке дослідження економічних явищ на підприємстві, тобто виявлення причин відхилення від плану і недоліків у роботі, розкриття резервів, їх вивчення, сприяння комплексному здійсненню економічної роботи і керуванню виробництвом, активний вплив на хід виробництва, підвищення його ефективності і поліпшення якості роботи.

Разом з тим більшість суб'єктів господарювання можуть взагалі не проводити аналізу результатів своєї діяльності. Зумовлено це перш за все тим, що на штаті працівників підприємства відсутні висококваліфіковані економісти, які могли б на належному рівні проводити аналіз основних показників діяльності суб'єкта господарювання і своєчасно давати рекомендації щодо виходу з кризових ситуацій.

Так, у діяльності суб'єкта господарювання, як відмічає Є.В. Мних [59, с. 55], використовуються такі методи економічного аналізу (рис. 3.1.).

Рис.3.1. Методи економічного аналізу

Слід також відмітити, що не останню роль в економічному аналізі діяльності підприємства займає комплексний аналіз виробничо-фінансової діяльності. Даний аналіз займає центральне місце в системі управління підприємством. Зумовлено це тим, що прийняти ефективне правлінське рішення має базуватися на точних розрахунках, на глибокому і всебічному економічному аналізі. Вони повинні бути науково обґрунтовані, оптимальні, вмотивовані.

Серед пріоритетних завдань аналізу витрат є:

- оцінка динаміки, виконання планових завдань за величиною витрат виробництва;
- аналіз витрат виробництва у цілому, а також за елементами витрат, статтями, групами;
- оцінка відносного рівня витрат виробництва; - оцінка впливу окремих факторів на рівень витрат виробництва в цілому і за окремими статтями (групами товарів, видами витрат);
- виявлення резервів зниження витрат виробництва підприємства, пошук

непродуктивних витрат.

Козак В.Г. наголошує, «що при проведенні аналізу з метою забезпечення стабільних результатів слід керуватися комплексом нормативно-правових актів» [60].

Найбільш повну, на нашу думку, класифікацію дають Литвин Б.М. та Стельмах М.В., які «виділяють зовнішні та внутрішні джерела інформації в розрізі показників інформаційного забезпечення» [61, с. 29-35].

Таким чином можна стверджувати, що для здійснення аналізу виробничих витрат інформаційне забезпечення слід розглядати на зовнішньому та внутрішньому рівнях.

При цьому слід відмітити, що зовнішній рівень визначатиметься сукупністю згенерованих потоків інформації за межами діяльності суб'єкта господарювання та на які відповідно прямого впливу він здійснити не може, внутрішній рівень – це обробка та використання інформаційних потоків у межах суб'єкта господарювання.

Побудова інформаційної бази аналізу виробничих витрат та собівартості продукції починається з визначення джерел достовірної інформації, де відображено попередні та поточні витрати як за елементами, так і за калькуляційними статтями. Етап пошуку даних повинен включати у себе: визначення та склад вихідної інформації, джерела її отримання, методи збирання, запису та зберігання.

Так для аналізу виробничих витрат та собівартості продукції використовують такі джерела інформації:

- статистична звітність;
- форма № 1-ПВ «Звіт з праці»;
- форма № 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід);
- дані бізнес-плану, планові і звітні калькуляції собівартості продукції;
- дані синтетичного й аналітичного обліку витрат.

При цьому відмітимо, що інформація щодо елементів та статей калькуляції собівартості потребує кропіткого збору, бо відображається у звітах

не у повному обсязі. Проведення аналізу доцільно розпочати з вивчення бухгалтерських рахунків. Прямі витрати обліковують на рахунку 23 «Виробництво», непрямі – на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», які періодично списуються на рахунок «Виробництво» розподіляють за об'єктами обліку витрат. Невиробничі витрати накопичуються на рахунках 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності», до собівартості продукції не включаються, а відносяться на фінансові результати звітного періоду. Для узагальнення інформації про втрати від браку у виробництві призначено рахунок 24 «Брак у виробництві». Окремі витрати не можуть бути віднесені повністю на собівартість продукції поточного року, тому їх обліковують на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів».

Підприємствам зі значним обсягом виробництва доцільно, створивши аналітичний відділ із залученням фахівців-аналітиків, внести відповідні зміни до Положення про облікову політику та розробити Положення про аналітичний відділ, яке регламентує основні задачі, структуру аналітичного відділу, взаємини з іншими підрозділами підприємства. В обох випадках обов'язки осіб, зайнятих аналітичною роботою необхідно затвердити у посадових інструкціях.

3.2. Фінансовий аналіз діяльності ПрАТ «Одеський коньячний завод» як критерій ефективності понесених витрат

Перш за все проведемо аналіз рівня ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Одеський коньячний завод» за 2016 – 2020 роки. При проведенні обчислень застосуємо методику представлену компанією яка є лідером на ринку аналітичної інформації, а саме корпорації You Control, що в свою чергу дасть нам змогу обчислити величину індикатора Fin Score. Цей зведений індикатор може розглядатися як скоринговий індекс фінансової стійкості підприємства та надає можливість здійснення аналізу повного спектра фінансової активності компанії, а саме зрозуміти положення суб'єкта

господарювання відносно рівня ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ділової активності.

Базуючись на даних представлених у таб.3.1 ми можемо стверджувати, що за досліджуваний період ПрАТ «Одеський коньячний завод» значно погіршило свої своє становище у плані ліквідності. Це доводить той факт, що майже всі основні показники, які характеризують рівень ліквідності підприємства значно зменшилися у період 2016-2020 років.

Таблиця 3.1.

**Динаміка рівня ліквідності ПрАТ «Одеський коньячний завод» за
2016-2020 роки**

Фінансовий індикатор	2016	2017	2018	2019	2020
Індекс FinScore	D/1,8	C/1,9	D/1,8	B/2,6	C/2,4
Ліквідність					
Поточна ліквідність	226,2%	168,6%	171,6%	187,6%	127,4%
Абсолютна ліквідність	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,4%
Коефіцієнт «кислотний тест»	132,2%	110,2%	92,1%	98,4%	58,7%
Коефіцієнт швидкої ліквідності	131,0%	109,6%	90,8%	97,8%	58,0%
Відношення грошових коштів до активів	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,3%
Проміжний коефіцієнт покриття	131,0%	109,6%	90,8%	97,8%	58,0%

Джерело: складено автором за даними you control

Так, якщо у 2016 році рівень поточної ліквідності перебував на позначці 226,2% при референтному рівні більше 100%, то вже у 2020 році даний індикатор хоча і не зменшився нижче рекомендованого рівня, але зменшився на 98, 8 %і перебував на позначці 127,4%. Аналізуючи данні таблиці, ми можемо поставити під сумнів здатність компанії погашати поточні зобов'язання лише за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, оскільки хоча значення коефіцієнта абсолютної ліквідності виросло на 0,3 % протягом останніх п'яти років, воно навіть трохи не наблизилося до референтного значення, який становить перебуває на рівні більше 20%. Подібну динаміку до спадання показують також індикатори, які характеризують здатність підприємства покривати короткострокові зобов'язання найбільш ліквідними активами (коефіцієнт швидкої ліквідності) та проміжний коефіцієнт покриття,

які за досліджуваний період знизилися більше ніж у 2,25 рази з 131% у 2016 році до 58,0% у 2020 році. Також необхідно відзначити, ПрАТ «Одеський коньячний завод» має трохи кращі показники поточної ліквідності у порівнянні з середніми значеннями по галузі (рис.3.2.).

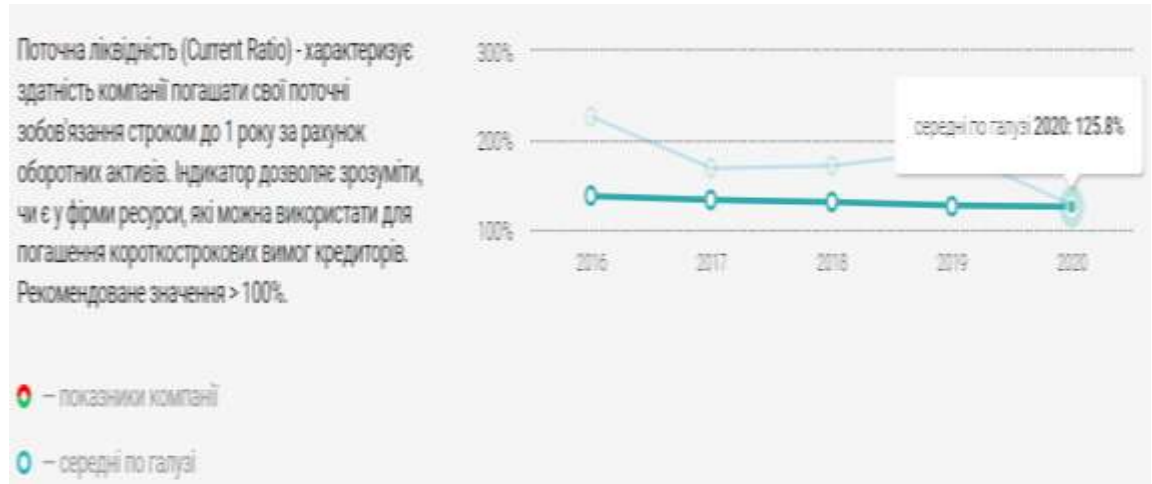

Рис.3.2. Динаміка зміни поточної ліквідності ПрАТ «Одеський коньячний завод» та середньогалузевої величини за 2016-2020 роки

З проведеного аналізу (рис.3.2.), ми можемо бачити, що у 2016 році середньогалузева величина постійної ліквідності перебувала на рівні 137,6% то цей же індикатор у ПрАТ «Одеський коньячний завод» знаходився на позначці 226,2%, а вже у 2020 році значення поточної ліквідності перебувало майже на одному рівні, а саме 127,4% у ПрАТ «Одеський коньячний завод» та 125,8% в середньому по галузі.

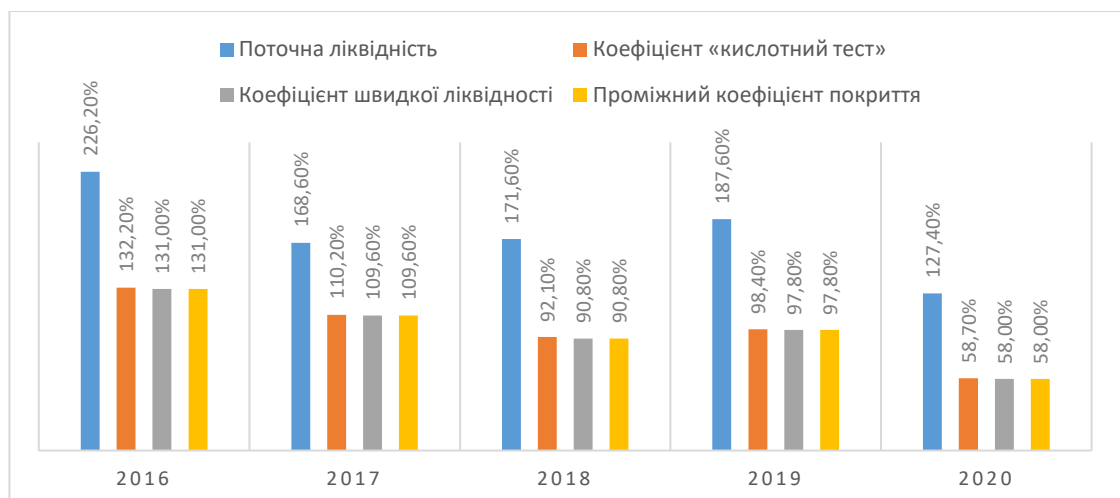

Рис.3.3. Динаміка зміни основних показників ліквідності ПрАТ «Одеський коньячний завод» за 2016-2020 роки

Отже, на протязі 2016-2020 року спостерігається зниження усіх значимих коефіцієнтів, що характеризують ліквідність ПрАТ «Одеський коньячний завод», що не може бути розцінене нами як позитивне явище.

Ще одним етапом аналізу фінансових індикаторів є детальний аналіз показників які дають можливість зробити висновки, щодо платоспроможності ПрАТ «Одеський коньячний завод».

Таблиця 3.4.

Динаміка рівня платоспроможності ПрАТ «Одеський коньячний завод» за 2016-2020 роки

Фінансовий індикатор	2016	2017	2018	2019	2020
Індекс FinScore	D/1,8	C/1,9	D/1,8	B/2,6	C/2,4
Платоспроможність					
Коефіцієнт автономії	17,7%	12,8%	14,9%	18,1%	26,2%
Відношення чистого боргу до EBITDA	18,4	26,9	35,0	30,2	19,2
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	134,3%	159,5%	188,7%	178,0%	120,8%

Джерело: складено автором за даними you control

Дослідивши стан платоспроможності ПрАТ «Одеський коньячний завод» за останні п'ять років, ми можемо спостерігати незначні позитивні зрушення в частині збільшення частки власного капіталу компанії у величині коштів, інвестованих у її діяльність, а саме з 17,7% у 2016 році до 26,2% у 2020 році. Дана ситуація, дає нам змогу стверджувати, що ПрАТ «Одеський коньячний завод» стає більш фінансово незалежною від кредиторів, проте навіть зараз це значення не перевищує референтного рівня, який має бути на рівні $\geq 50\%$ для підприємств сектору нефінансових корпорацій, куди відноситься базовий суб'єкт господарювання. При чому, це відбувається на фоні тісної відповідності показників по підприємству та середньогалузевим рівнем за останні три роки.

Позитивну динаміку ми також спостерігаємо при аналізі коефіцієнта платоспроможності, який демонструє у скільки разів чистий борг перевищує величину прибутку до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та

амортизаційних відрахувань. Іншими словами, характеризує розмір наявного боргового навантаження та його відповідності наявним доходам отриманим в процесі здійснення господарської діяльності. А саме, відношення чистого боргу до EBITDA збільшилося з 18,4 у 2016 році до 19,2 у 2020 що значно перевищує межі референтного рівня (від 3 до 5).

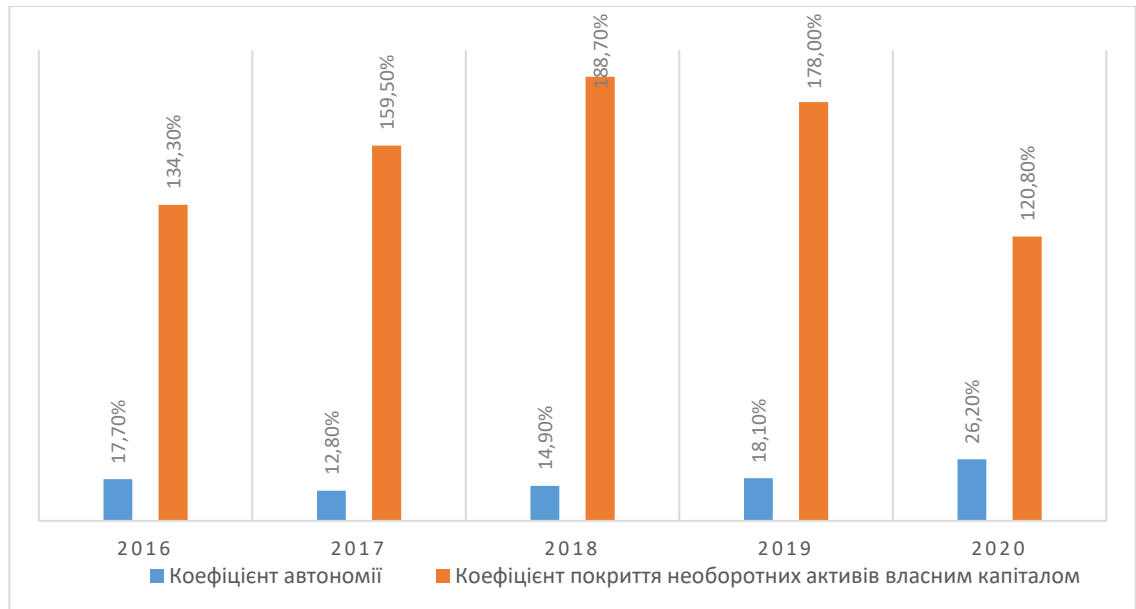

Рис.3.4. Динаміка зміни основних показників платоспроможності ПрАТ «Одеський коньячний завод» за 2016-2020 роки

Слідкуючим кроком, за допомогою якого, ми можемо системно аналізувати здатність компанії своєчасно та у повному обсязі розраховуватися за своїми довгостроковими зобов'язаннями є вивчення показників прибутковості, оскільки навряд чи підприємство зможе бути платоспроможним без досягнення позитивних результатів у цій частині. При аналізі ми маємо розрахувати вісім коефіцієнтів, які з одного боку всебічно описують скільки прибутку приносить той чи інший вид економічного активу, а з іншого відображає відношення різних видів прибутку до різних видів собівартості. Фінальні розрахунки коефіцієнтів за увесь період дослідження надані в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5.

**Динаміка рівня прибутковості ПрАТ «Одеський коньячний завод»
за 2016-2020 роки**

Фінансовий індикатор	2016	2017	2018	2019	2020
Індекс FinScore	D/1,8	C/1,9	D/1,8	B/2,6	C/2,4
Прибутковість					
ROA - Рентабельність активів	0,1%	0,5%	0,5%	1,0%	1,2%
Рентабельність власного капіталу	0,8%	4,2%	3,2%	6,2%	4,8%
RCA - Рентабельність оборотних активів	0,2%	0,6%	0,5%	1,2%	1,6%
NPM - Чиста маржа	0,3%	1,0%	0,8%	1,6%	1,6%
ROTA - Рентабельність загальних активів	2,7%	1,9%	1,0%	1,3%	2,8%
Валова рентабельність собівартості	66,5%	69,6%	44,2%	33,6%	39,7%
Рентабельність операційних витрат	89,8%	94,2%	84,3%	68,2%	50,2%
Чиста рентабельність витрат	4,8%	3,4%	1,7%	1,7%	1,3%

Джерело: складено автором за даними you control

Аналіз даних таблиці 3.5. та рис. 3.5. доречно проводити у двох напрямках: перший – динаміка зміни показників рентабельності використання активів, та другий - в контексті відношення прибутку до собівартості.

Дані таб. 3.5. дають змогу стверджувати, що ПрАТ «Одеський коньячний завод» протягом досліджуваного періоду не змогло поліпшити свої позиції з точки зору прибутковості. Хоча ми можемо спостерігати незначне (на рівні 1,1%) збільшення рентабельності активів та збільшення рентабельності власного капіталу до півня 4,8% у 2020 році, поряд з цим ми бачимо суттєве зниження валової рентабельності собівартості з 66,5% у 2016 році до 39,7% у 2020 році. Подібна ситуація спостерігається при аналізі операційних витрат, рівень якої за аналізований період знизився з 89,9% у 2016 році до 50,2 % у 2020 році.

Правильно побудована економічна політика компанії дозволила їй поліпшити відношення чистого прибутку до загальної виручки компанії. Так у 2020 році чиста маржа перебувала на позначці 1,6% при тому що середнє значення цього показника по галузі у 2020 році перебувало на рівні 1,1%.

3.3. Методика аудиту операційних витрат підприємства на ПрАТ «Одеський коньячний завод»

Предметом аудиту операцій з обліку витрат є господарські процеси й операції, пов'язані з накопиченням і списанням витрат, а також відносини, що виникають при цьому в середині підприємства і за його межами. Виходячи з цілей, яких необхідно досягнути аудитором при проведенні дослідження операцій з обліку витрат діяльності, формуються об'єкти аудиту.

Аудит операцій з обліку витрат діяльності необхідно розпочинати з фактичного контролю, тобто з інвентаризації об'єктів обліку. Це дає можливість виявити нестачі або надлишки та правопорушення, якщо такі мають місце на підприємстві. Об'єктом інвентаризації при цьому виступає незавершене виробництво.

Незавершене виробництво має піддаватись найретельнішій перевірці не тільки на предмет фактичної наявності незавершеного виробництва, а й щодо визначення його правильної оцінки (вартості). При інвентаризації незавершеного виробництва необхідно:

- виявити продукцію, яка не пройшла всі стадії обробки
- ; – готову продукцію, яка ще не повністю укомплектована;
- неврахований брак;
- перевірити правильність обліку руху сировини та напівфабрикатів.

За даними інвентаризації перевіряють також витрати, які обліковуються на рахунках основного виробництва та визначають вартість випущеної продукції, при інвентаризації незавершеного виробництва виявляються також не списані з тих чи інших причин витрати по виготовленій раніше продукції, по припинених роботах, анульованих замовленнях тощо, витрати, які підлягають списанню з рахунку 23 «Виробництво».

Вартісна оцінка незавершеного виробництва здійснюється згідно вимог П(С)БО 9 «Запаси». Після вивчення фактичної наявності об'єктів обліку витрат діяльності аудитор повинен розпочати документальну перевірку. Перед тим, як перейти до основного етапу аудиту операцій з обліку витрат діяльності

аудитору необхідно вивчити Наказ про облікову політику щодо питань, які відносяться до обліку витрат.

При проведенні аудиту витрат, необхідно враховувати фактори, які впливають на збільшення ризику викривлень у обліку витрат підприємства.

Аудитор в якості джерел отримання аудиторських доказів при проведенні аудиту витрат підприємства повинен використовувати:

а) первинні документи та реєстри аналітичного обліку: лімітно-забірні картки (форма №М-8, М-9, М-28, М-28а), акти вибуття МШП (форма №МШ4), акт на списання інструментів (форма №МШ-5), особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв (форма №МШ-6), акт-вимога на заміну матеріалів (форма №М-10), накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма №М-11), картка складського обліку матеріалів (форма №М-12), акт про витрату давальницьких матеріалів (форма №М-23), інвентарний опис товарно-матеріальних цінностей (форма №М-21), листок обліку простоїв (форма №П-16), подорожній лист вантажного автомобіля (форма №2), подорожній лист службового легкового автомобіля (форма №3), товарно-транспортна накладна (форма №1-ТН), рапорт-наряд про роботу будівельної машини (механізму) (форма №ЕСМ-4), рапорт про роботу будівельної машини (механізму) (форма №ЕСМ-3), подорожній лист будівельної машини (форма №ЕСМ-2), акти інвентаризації (форма №інв-4, інв-5, інв-6, інв-8, інв-9, інв-10, інв-11, бухгалтерські довідки; відомість обліку видачі спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв (форма №МШ7), матеріальний звіт (форма №М-19), журнал обліку роботи будівельних машин (механізмів) (форма №ЕСМ-6), відомість результатів інвентаризації;

б) синтетичні документи: журнал 5 або 5А (затверджено наказом мінфін України від 29.12.2000р. №356);

в) головна книга в частині рахунків 23 «Виробництво», 80 «Матеріальні витрати», 81 «Витрати на оплату праці», 82 «Відрахування на соціальні заходи», 83 «Амортизація», 84 «Інші операційні витрати», 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93

«Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності», 95 «Фінансові витрати», 96 «Втрати від участі в капіталі», 97 «Інші витрати», 98 «Податок на прибуток», 99 «Надзвичайні витрати»;

г) Баланс (форма №1) та Звіт про фінансові результати (форма № 2);

д) акти перевірки інших суб'єктів контролю (внутрішніх аудиторів, перевіряючи контрольно-ревізійного управління, податківців);

е) накази, розпорядження, пояснювальні записки тощо.

При визначенні достатності аудиторських доказів аудитор повинен враховувати наступні фактори:

а) наявність можливості співставлення висновків, зроблених в результаті використання доказів, отриманих з різних джерел;

б) аудиторські докази, отримані в письмовій формі, є більш доказовими, ніж отримані в усній формі;

в) зовнішні докази є більш доказовими ніж внутрішні, за умови неефективної системи обліку і контролю.

Якщо при проведенні аудиту не представлені необхідні документи в повному обсязі або достатні аудиторські докази щодо певних операцій аудитором не зібрані, аудитор повинен відобразити це в акті (письмовому документі, який представляється керівництву підприємства), у зв'язку з чим повинно бути розглянуте питання про висловлення аудиторської думки, яка відрізняється від безумовно-позитивного.

Аудит операцій з обліку операційних витрат рекомендується проводити із використанням наступних робочих документів наступним чином:

а) перевірка дотримання умов визнання витрат діяльності згідно з П(С)БО 16 «Витрати»;

б) перевірка правильності формування собівартості продукції (робіт, послуг) згідно вимог законодавства;

в) перевірка повноти та достовірності відображення загальних витрат діяльності, як запорука належного формування фінансових результатів.

Вивчаючи достовірність формування прямих матеріальних витрат необхідно звернути увагу на:

- правомірність віднесених витрат до прямих матеріальних. До складу прямих витрат включаються тільки ті, що можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкту витрат;
- правильність оцінки виробничих запасів, які включені до собівартості продукції;
- відповідність методу оцінки обраній обліковій політиці;
- правильність відображення в бухгалтерському обліку;
- наявність фактів списання на собівартість витрат, які не відносяться до матеріалів, що використовувалися у виробництві, а також випадки списання на витратні рахунки вартості ПДВ;
- наявність фактів включення до собівартості продукції (робіт, послуг) вартості сировини, матеріалів, переданих в цехи, дільниці тощо, але фактично не використаних у виробництві;
- правильність списання нестач і втрат в межах норм природного убутку.

При перевірці правильності формування прямих витрат на оплату праці аудитор необхідно порівняти обсяги фактично виконаних робіт (на підставі первинних документів) з нормами та розцінками, порівняти розцінки з тарифними ставками відрядників за відповідними розрядами робіт і кількість годин вимагається для їх виконання (за даними тарифно-кваліфікаційного довідника). Проводячи перевірку аудитор може виявити наступні порушення: неправильне застосування норм, їх заниження і як наслідок, – необґрунтоване отримання премій; неправильне застосування розцінок, що призводить до неправильного нарахування заробітної плати, заниження (завищення) собівартості продукції; недотримання принципу виробничої направленості витрат (фактор включення до собівартості основної діяльності витрат на оплату праці працівників, зайнятих в інших видах діяльності).

Перевіряючи правильність формування собівартості продукції (робіт, послуг) необхідно дослідити:

- облікову політику з метою визначення обґрунтованості вибору методу обліку витрат і калькулювання, варіанту зведеного обліку, порядку відображення на рахунках витрат та методів розподілу загальновиробничих витрат;

- відповідність групування витрат за місцями їх виникнення (виробництво, цех, дільниця, робоче місце);

- ведення синтетичного й аналітичного обліку витрат на виробництво;

- арифметичний контроль показників собівартості за даними зведеного обліку;

- ведення обліку витрат допоміжного виробництва;

- складання бухгалтерських записів з обліку витрат на виробництво;

- відповідність записів аналітичного і синтетичного обліку по рахунках витрат записам в облікових регістрах, Головній книзі, звітності.

ВИСНОВКИ

В економічній літературі витрати розглядаються на мікро– та макrorівнях як важлива економічна категорія, оскільки, з одного боку – виступають вимірником ефективності діяльності підприємства та витрачених ним ресурсів, а з іншого – мають також суспільно-економічне значення, яке полягає в їх відображенні у створюваній підприємством суспільно-корисній продукції.

Регулювання обліку витрат на державному рівні здійснюється на підставі низки нормативно-правових актів до яких відносяться: Податковий Кодекс України, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Методичні рекомендації з обліку витрат для різних галузей економіки та інші.

Економічна та облікова природа витрат відрізняється між собою. Економісти вкладають у це поняття більш глибокий та різнобічний зміст, бухгалтери – чітко регламентують зазначене поняття та встановлюють його види. Такі підходи зумовлені різними завданнями, що ставлять перед собою представники зазначених галузей знань досліджуючи поняття «витрати».

Метою ведення обліку витрат є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про витрати підприємства.

В обліку витрати підприємства класифікуються за різними ознаками, що включають різні види витрат за своєю економічною сутністю, які, у свою чергу, регламентуються нормативно-правовими актами, що різняться за своїм змістом. Зазначені проблеми ускладнюють облік витрат та використання його результатів в управлінні. Вирішення даної проблеми можливе шляхом узгодження змісту усіх нормативно-правових актів, що регламентують облік витрат.

Метою аудиту ви витрат є формування думки про вірогідність та правильність відображення даних первинних документів щодо визначення витрат, повноти та своєчасності їх відображення в облікових реєстрах, відповідності методики обліку витрат чинним нормативним актам.

Проведення аудиту витрат операційної діяльності є важливою складовою аудиторської перевірки та дозволяє встановити достовірність даних обліку вимогам чинного законодавства. створити якісне інформаційне забезпечення для прийняття управлінських рішень, уникнути штрафних санкцій при проведенні перевірок податковою службою.

Організація проведення аудиту витрат операційної діяльності включає перелік дій, пов'язаних зі складанням плану, програми аудиту, тестів контролю системи обліку та системи внутрішнього контролю. При підготовці планів та програм слід використовувати такі нормативні документи: МСА 300 «Планування», МСА 310 «Знання бізнесу», МСА 320 «Суттєвість в аудиті».

Застосування планування в аудиторській діяльності створює вагомі переваги, особливо в умовах ринку, коли фірми працюють у конкурентному середовищі: дає можливість підготуватися до використання майбутніх сприятливих умов; з'ясовує проблеми, які виникли; готує фірму до раптових змін у зовнішньому середовищі; стимулює керівників до реалізації своїх рішень у подальшій роботі; поліпшує координацію дій в аудиторській фірмі; створює передумови для підвищення освітньої підготовки та перепідготовки аудиторів; збільшує можливості в забезпеченні фірми необхідною інформацією; сприяє раціональнішому розподілу трудових ресурсів; чітко формує обов'язки і визначає відповідальність аудиторів; поліпшує контроль якості аудиторських послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соколов Я. Бухгалтерський учет: от истоков до наших дней : [учебное пособие для вузов] / Я. Соколов. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
2. Сучасні економічні теорії : [підручник] / [А. Чухно, П. Юхименко, П. Леоненко] ; за ред. А. Чухна. – К. : Знання, 2007. – 878 с.
3. Пасько Т. Історія бухгалтерського обліку : [навч.- метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / Т. Пасько. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2009. – 141 с.
4. Економічний зміст витрат виробництва в системі управління сільськогосподарськими підприємствами / [І. Свиноус, О. Гаврик, Л. Іванова] // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 17. – С. 17–21.
5. Семенишена Н. Розвиток теорії витрат: від класичної економіки до теорії транзакційних витрат / Н. Семенишена // Вісник Сумського національного аграрного університету (серія «Фінанси і кредит») [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/chem_biol/Vsnau/2012_1/55Semenishina.pdf.
6. Теория «инфляции расходов» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://khersonregion.ks.ua/post/show/teorija_infljacji_rashodov_1.
7. Коуз Р. Социальные издержки общества в условиях рыночных отношений / Р. Коуз. – М., 1989. – 211 с.
8. Кене Ф. Избранные экономические произведения / Ф. Кене. – М. : Соцэкгиз, 1960. – 551 с.
9. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт ; пер. з англ. – К. : Port-Royal, 2001. – 612 с.
10. . Історія економічних вчень : [навчальний посібник] / за ред. В. Кириленка. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 233 с.
11. До проблематики генезису та дефініції економічної категорії «витрати» / [Т. Шматковська, Л. Демедюк, Т. Рудь]. – С. 169–182.

12. Голов С. Управлінський облік : [підручник] / С. Голов. – К. : Лібра, 2003. – 704 с.
13. Давидович І. Контролінг : [навчальний посібник] / І. Давидович. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.
14. Бутинець Ф. Історія бухгалтерського обліку : [навч. посібник] : у 2 ч. / Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : Рута, 2001– . – Ч. 2. – 2001. – 512 с.
15. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат / Г. Фандель ; пер. з нім. під керівництвом і наук. ред. М. Грещака. – К. : Таксон, 2000. – 520 с.
16. Управлінський облік : [навч.-метод. посібник для студентів вищих навчальних закладів] / [В. Труш, Т. Чебан, Н. Стефанович] ; за ред. В. Труша. – К. : Кондор, 2007. – 297 с.
17. Малахова Н. Мікроекономічна теорія виробництва і витрат / Н Малахова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://malahova.at.ua/statji/6_2.pdf.
18. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
19. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 16 «Расходы» от 31 декабря 1999 года № 318 (с дополнениями и изменениями) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.accountingukraine.kiev.ua/standarti>
20. Положение по бухгалтерскому учету «Расходы организации» ПБУ 10/99 от 06.05.1999// «Гарант».
21. Маренков Н. Л. Международные стандарты финансовой отчетности: учебное пособие / Н. Л. Маренков. – М.: Экзамен, 2005. – 224 с.
22. Казак А. Ю., Веретенникова О.Б, Марамагин М.С, Ростовцев К.В. Денежное хозяйство предприятий: Учебник для вузов. – Екатеринбург: Изд-во АМБ, 2016. – 464 с.

23. Пушкар М. С. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2010. 292 с.
24. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність. Житомир, 2000. 480 с.
25. Турило А.М., Кравчук Ю.Б. , Турило А.А. Управління витратами підприємства. К. : Центр навчальної літератури. 2016. 120 с.
26. Голов С. Ф. Класифікація витрат для прийняття управлінських рішень. Податкове планування. 2016. № 4. С. 27-34.
27. Мельник Л.Г. Економіка підприємства: конспект лекцій. Навч. посібник. Суми, ВТД «Університетська книга», 2004, 412 с.
28. Сук Л. К. Фінансовий облік: [навч. посіб.]. вид. 3-тє, переробл. і доповн. К. : Знання 2016. 664 с
29. Атамас П. Й. Управлінський облік: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2006, 440 с.
30. Череп А. В., Ярмош В. В. Удосконалення методики аудиту витрат виробництва на промисловому підприємстві. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekhp/2010_3/st10.Pdf.
31. Кундеус О. М. Використання наукових підходів вчених-економістів до трактування витрат в обліковій практиці. Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю : Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 19-20 жовтня 2018 р. Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2018. 198 с. С. 62-65.
32. Дерій В. А., Мельничук І. В. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит у системі управління витратами на економічну безпеку. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2019. С. 197-208.
33. Шакир Я. А. «Экономическая природа затрат». Журнал «Социально-экономические явления и процессы» №11 (033), 2016.

34. Володин А. А. Управление финансами. Финансы предприятий: Учебник / А. А. Володин, Н. Ф. Самсонов и др. / Под ред. А. А. Володиной. 3-е изд. М.: ИНФРА-М, 2014. – 364 с.
35. Друри К. Управленческий и производственный учет : учебник. 5-е изд., доп. М.: ЮНИТИДАНА, 2014.
36. Лебедев В. Г. Управление затратами на предприятии. / В. Г. Лебедев, Т. Г. Дроздова и В. П. Кустарев — СПб.: изд. Дом «Бизнес-пресса», 2009. – 352 с.
37. Трубочкина М. И. Управление затратами предприятия // Учебное пособие / 2-е изд., испр. и доп. – М.: НИЦ Инфра-М – 2015. –319 с.
38. Хегай Ю. А. Управление затратами // Монография / Красноярск.: СФУ – 2015. –230 с.
39. Либерман И.А. Управление затратами // Монография / Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ» – 2016. – С. 619.
40. Блэк. Дж. Экономика. Толковый словарь; под общ.ред. д.э.н. И. М. Осадчей. М.: ИНФРА-М, Изд-во «Весь Мир», 2015.
41. Лень В.С. Управлінський облік: [навч. посіб.] / В.С. Лень – К.: “Знання прес”, 2003. – 285 с.
42. Кожарская Н.В. Учет затрат организаций общественного питания / Н.В. Кожарская, В.В. Кожарский. – Минск: Современ. Шк., 2007. – 356 с.
43. Ющак Ж.М. Класифікація витрат, орієнтована на ефективне управління підприємством. Вісник ЖДТУ. 2012. № 3 (61). С. 203-208.
44. Керимов В.Э. Управленческий учет и проблемы классификации затрат [Электронный ресурс] / В.Э. Керимов, Е.В. Минина // Менеджмент в России и за рубежом. – 2002. – №1. – Режим доступа: http://www.iteam.ru/publications/section_50/article_1389.
45. Сабліна Н.В. Класифікація витрат промислового підприємства відповідно до цілей управління його діяльністю / Н.В. Сабліна // Научно-технический сборник. – 2006. – № 68. – С. 145-151.

46. Відоменко І.О. Роль класифікації в процесі управління витратами / І.О. Відоменко // Наукові праці ОНАЗ ім. О.С. Попова. – 2003. – № 1. – С. 150-154.
47. .Макарчук Ф. Класифікація витрат ринків: управлінський аспект / Ф. Макарчук // 2010. – С 116- 118, с 117 [www.library .tane.edu .ua/images/pauk_vydannya/ sBk3EP.pdf](http://www.library.tane.edu.ua/images/pauk_vydannya/sBk3EP.pdf)
48. Волкова М. В. Формування системи управління витратами підприємства / М. В. Волкова // Науковотехнічний збірник «Комунальне господарство міст». – 2011. – № 98. – С. 206-216.
49. Голов С. Ф. Управлінський облік : підр. для ВНЗ / С. Ф. Голов. – 4-е вид. – К. : Лібра, 2008. – 704 с.
50. Грещак М. Г. Управління витратами : навч. посіб. / М. Г. Грещак, В. М. Гордієнко, О. С. Коцюба та ін. ; за заг. ред. М. Г. Грещака. – К. : КНЕУ, 2008. – 264 с.
51. Давидович І. Є. Управління витратами : навч. посіб. / І. Є. Давидович. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.
52. Кальєніна Н. В. Методи управління витратами, їх переваги та недоліки / Н. В. Кальєніна // Держава та регіони. – Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – № 5. – С. 32–36.
53. Козаченко Г. В. Управління затратами підприємства : монографія / Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорєлов, Я. Ю. Хлап'юнов, Г. А. Макухін. – Київ : Лібра, 2007. – 320 с.
54. Крушельницька О. В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах / О. В. Крушельницька // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 1(51). – С. 125-129.
55. Пилипенко А. А. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань : монографія / А. А. Пилипенко, І. П. Дзьобко, О. В. Писарчук; за заг. ред. докт. екон. наук, доцента А. А. Пилипенка. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 344 с.

56. Ростовська Г. В. Огляд методів управління витратами / Г. В. Ростовська // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2011. – № 3(24). – С. 222-228.

57. Ясінська А. І. Сутність управління витратами на вітчизняних підприємствах / А. І. Ясінська // Вісник Національного університету Львівська політехніка. – 2007. – № 14(594). – С. 357–360.

58. Фінансовий облік : підручник; 2-ге вид., доп. та перероб. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, П. Н. Денчук [та ін.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 482 с.

59. Мних Є.В. Сучасний економічний аналіз: питання методології та організації. Бухгалтерський облік та аудит. 2006. №1. С. 55-61.

60. Козак В.Г. Удосконалення системи інформаційного забезпечення економічного аналізу. Економіка АПК. 2005. № 1. С. 66-70.

61. Литвин Б.М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. К. : «Хай-Тек Прес», 2008. 336 с.

ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему **«Обліково-аналітичне забезпечення управління публічними
закупівлями замовників»**

здобувача вищої освіти II курсу, групи ОМУ-21-2,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
освітньо-професійна програма «Управлінський облік та бізнес-аналітика»

Савченко Інна Вікторівна

підпис

Науковий керівник:

Краєвський Володимир Миколайович
доктор економічних наук, професор

підпис

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОДЕСЬКИЙ
КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД"
PRAT "OKZ"

Код ЄДРПОУ 00412056

не перебуває в процесі припинення

Входить у групу

"Група родини Черняк"

Фінансово-майновий стан за 2018 рік*

Актив

Необоротні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Нематеріальні активи	1000	210 – 220	210 – 220
первісна вартість	1001	280 – 290	280 – 290
накопичена амортизація	1002	65 – 70	65 – 70
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3 000 – 3 100	2 900 – 3 000
Основні засоби	1010	77 000 – 78 000	65 000 – 66 000
первісна вартість	1011	370 000 – 380 000	370 000 – 380 000
знос	1012	300 000 – 310 000	310 000 – 320 000
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	3 300 – 3 400	4 800 – 4 900
Інші необоротні активи	1090	0	0

Усього	1095	84 000 – 85 000	73 000 – 74 000
--------	------	-----------------	-----------------

Оборотні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Запаси	1100	330 000 – 340 000	390 000 – 400 000
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	550 000 – 560 000	440 000 – 450 000

Дебіторська заборгованість за розрахунками:

за виданими авансами	1130	7 300 – 7 400	5 100 – 5 200
з бюджетом	1135	до 10	до 10
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	61 000 – 62 000	1 700 – 1 800
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	750 – 760	45 – 50
Витрати майбутніх періодів	1170	410 – 420	440 – 450
Інші оборотні активи	1190	2 600 – 2 700	5 900 – 6 000
Усього	1195	960 000 – 970 000	850 000 – 860 000

Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Фінансово-майновий стан	1300	1 000 000 – 1 100 000	920 000 – 930 000

Пасив

Власний капітал	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	90 000 – 91 000	90 000 – 91 000
Капітал у дооцінках	1405	7 500 – 7 600	7 500 – 7 600
Додатковий капітал	1410	58 000 – 59 000	58 000 – 59 000

Резервний капітал	1415	1 000 – 1 100	1 000 – 1 100
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-23 000...-22 000	-20 000...-19 000
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Усього	1495	130 000 – 140 000	130 000 – 140 000

Довгострокові зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1 300 – 1 400	1 300 – 1 400
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	330 000 – 340 000	280 000 – 290 000
Довгострокові забезпечення	1520	3 700 – 3 800	3 300 – 3 400
Цільове фінансування	1525	0	0
Усього	1595	340 000 – 350 000	290 000 – 300 000

Поточні зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Короткострокові кредити банків	1600	190 000 – 200 000	0

Поточна кредиторська заборгованість за:

довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	310 000 – 320 000	360 000 – 370 000
розрахунками з бюджетом	1620	58 000 – 59 000	36 000 – 37 000
у тому числі з податку на прибуток	1621	370 – 380	0
розрахунками зі страхування	1625	0	15 – 20
розрахунками з оплати праці	1630	1 500 – 1 600	1 500 – 1 600
Поточні забезпечення	1660	1 700 – 1 800	2 200 – 2 300
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1 800 – 1 900	11 000 – 12 000

Усього	1695	570 000 – 580 000	490 000 – 500 000
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Фінансово-майновий стан	1900	1 000 000 – 1 100 000	920 000 – 930 000

Інформація про фінансові результати за 2018 рік*

Фінансові результати	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	520 000 – 530 000	570 000 – 580 000
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	360 000 – 370 000	330 000 – 340 000
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий:			
прибуток	2090	160 000 – 170 000	230 000 – 240 000
збиток	2095	0	0
Інші операційні доходи	2120	39 000 – 40 000	34 000 – 35 000
Адміністративні витрати	2130	32 000 – 33 000	27 000 – 28 000
Витрати на збут	2150	100 000 – 110 000	110 000 – 120 000
Інші операційні витрати	2180	56 000 – 57 000	100 000 – 110 000
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	9 500 – 9 600	20 000 – 21 000
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	до 10	40 – 45

Фінансові витрати	2250	3 400 – 3 500	12 000 – 13 000
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	630 – 640	670 – 680
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	5 400 – 5 500	7 300 – 7 400
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1 300...-1 200	-2 000...-1 900
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	4 200 – 4 300	5 400 – 5 500
збиток	2355	0	0
Сукупний дохід	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід	2465	4 200 – 4 300	5 400 – 5 500

Елементи операційних витрат	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Матеріальні затрати	2500	280 000 – 290 000	300 000 – 310 000
Витрати на оплату праці	2505	26 000 – 27 000	21 000 – 22 000
Відрахування на соціальні заходи	2510	5 900 – 6 000	4 500 – 4 600
Амортизація	2515	12 000 – 13 000	13 000 – 14 000
Інші операційні витрати	2520	230 000 – 240 000	250 000 – 260 000
Разом	2550	560 000 – 570 000	590 000 – 600 000

Розрахунок показників прибутковості акцій	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

* Застереження для користувачів!

Аналітична інформація розділу «Фінанси» Системи «YOUCONTROL» (включно з усіма його підрозділами) має виключно рекомендаційний характер. Формування цієї інформації, упорядкування й розташування її складових частин, а також побудова функціональних зв'язків між нею та/або створеними на її основі базами (компіляціями) даних та/або іншою інформацією, є результатом роботи спеціальних програмних засобів.

Аналітична інформація розділу «Фінанси» не замінює наявну офіційну інформацію, не встановлює будь-які факти або обставини, що мають юридичне значення, й не може бути використана як експертні, аудиторські та інші офіційні висновки.

Використання зазначеної інформації будь-якими особами для прийняття управлінських, юридичних, фінансових, організаційних та будь-яких інших рішень, дій або бездіяльності здійснюється ними виключно на власний розсуд і ТОВ «Ю-КОНТРОЛ» за їхні наслідки відповідальності не несе.

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОДЕСЬКИЙ
КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД"
PRAT "OKZ"

Код ЄДРПОУ 00412056

не перебуває в процесі припинення

Входить у групу
"Група родини Черняк"

Фінансово-майновий стан за 2019 рік*

Актив

Необоротні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Нематеріальні активи	1000	210 – 220	180 – 190
первісна вартість	1001	280 – 290	270 – 280
накопичена амортизація	1002	65 – 70	85 – 90
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2 900 – 3 000	26 000 – 27 000
Основні засоби	1010	65 000 – 66 000	74 000 – 75 000
первісна вартість	1011	370 000 – 380 000	270 000 – 280 000
знос	1012	310 000 – 320 000	200 000 – 210 000
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	4 800 – 4 900	1 700 – 1 800
Інші необоротні активи	1090	0	0

Усього	1095	73 000 – 74 000	100 000 – 110 000
--------	------	-----------------	-------------------

Оборотні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Запаси	1100	390 000 – 400 000	340 000 – 350 000
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	440 000 – 450 000	370 000 – 380 000

Дебіторська заборгованість за розрахунками:

за виданими авансами	1130	5 100 – 5 200	4 200 – 4 300
з бюджетом	1135	до 10	1 200 – 1 300
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 700 – 1 800	130 – 140
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	45 – 50	330 – 340
Витрати майбутніх періодів	1170	440 – 450	520 – 530
Інші оборотні активи	1190	5 900 – 6 000	1 900 – 2 000
Усього	1195	850 000 – 860 000	730 000 – 740 000

Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Фінансово-майновий стан	1300	920 000 – 930 000	830 000 – 840 000

Пасив

Власний капітал	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	90 000 – 91 000	90 000 – 91 000
Капітал у дооцінках	1405	7 500 – 7 600	0
Додатковий капітал	1410	58 000 – 59 000	0

Резервний капітал	1415	1 000 – 1 100	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-21 000...-20 000	94 000 – 95 000
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Усього	1495	130 000 – 140 000	180 000 – 190 000

Довгострокові зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1 300 – 1 400	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	280 000 – 290 000	250 000 – 260 000
Довгострокові забезпечення	1520	3 300 – 3 400	1 400 – 1 500
Цільове фінансування	1525	0	0
Усього	1595	290 000 – 300 000	250 000 – 260 000

Поточні зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Короткострокові кредити банків	1600	0	0

Поточна кредиторська заборгованість за:

довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	360 000 – 370 000	340 000 – 350 000
розрахунками з бюджетом	1620	37 000 – 38 000	26 000 – 27 000
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	15 – 20	до 10
розрахунками з оплати праці	1630	1 500 – 1 600	1 900 – 2 000
Поточні забезпечення	1660	2 200 – 2 300	3 000 – 3 100
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	11 000 – 12 000	16 000 – 17 000

Усього	1695	490 000 – 500 000	390 000 – 400 000
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Фінансово-майновий стан	1900	920 000 – 930 000	830 000 – 840 000

Інформація про фінансові результати за 2019 рік*

Фінансові результати	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	540 000 – 550 000	520 000 – 530 000
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	410 000 – 420 000	360 000 – 370 000
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий:			
прибуток	2090	130 000 – 140 000	160 000 – 170 000
збиток	2095	0	0
Інші операційні доходи	2120	71 000 – 72 000	39 000 – 40 000
Адміністративні витрати	2130	29 000 – 30 000	32 000 – 33 000
Витрати на збут	2150	120 000 – 130 000	100 000 – 110 000
Інші операційні витрати	2180	28 000 – 29 000	56 000 – 57 000
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	23 000 – 24 000	9 500 – 9 600
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	до 10

Фінансові витрати	2250	35 000 – 36 000	3 400 – 3 500
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	310 – 320	630 – 640
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	0	5 400 – 5 500
збиток	2295	12 000 – 13 000	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1 700...-1 600	-1 300...-1 200
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	0	4 200 – 4 300
збиток	2355	14 000 – 15 000	0
Сукупний дохід	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід	2465	-15 000...-14 000	4 200 – 4 300

Елементи операційних витрат	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Матеріальні затрати	2500	340 000 – 350 000	280 000 – 290 000
Витрати на оплату праці	2505	35 000 – 36 000	26 000 – 27 000
Відрахування на соціальні заходи	2510	7 400 – 7 500	5 900 – 6 000
Амортизація	2515	14 000 – 15 000	12 000 – 13 000
Інші операційні витрати	2520	180 000 – 190 000	230 000 – 240 000
Разом	2550	580 000 – 590 000	560 000 – 570 000

Розрахунок показників прибутковості акцій	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Середньорічна кількість простих акцій	2600	36 200 000 – 36 300 000	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	до -10	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	до -10	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	-

* Застереження для користувачів!

Аналітична інформація розділу «Фінанси» Системи «YOUCONTROL» (включно з усіма його підрозділами) має виключно рекомендаційний характер. Формування цієї інформації, упорядкування й розташування її складових частин, а також побудова функціональних зв'язків між нею та/або створеними на її основі базами (компіляціями) даних та/або іншою інформацією, є результатом роботи спеціальних програмних засобів.

Аналітична інформація розділу «Фінанси» не замінює наявну офіційну інформацію, не встановлює будь-які факти або обставини, що мають юридичне значення, й не може бути використана як експертні, аудиторські та інші офіційні висновки.

Використання зазначеної інформації будь-якими особами для прийняття управлінських, юридичних, фінансових, організаційних та будь-яких інших рішень, дій або бездіяльності здійснюється ними виключно на власний розсуд і ТОВ «Ю-КОНТРОЛ» за їхні наслідки відповідальності не несе.

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОДЕСЬКИЙ
КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД"
PRAT "OKZ"

Код ЄДРПОУ 00412056
не перебуває в процесі припинення

Входить у групу
"Група родини Черняк"

Фінансово-майновий стан за 2020 рік*

Актив

Необоротні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Нематеріальні активи	1000	184	421
первісна вартість	1001	273	543
накопичена амортизація	1002	89	122
Незавершені капітальні інвестиції	1005	26 304	668
Основні засоби	1010	74 977	65 749
первісна вартість	1011	276 906	286 835
знос	1012	201 929	221 086
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	89 968
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	1 736	3 822
Інші необоротні активи	1090	0	0

Усього	1095	103 201	160 628
--------	------	---------	---------

Оборотні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Запаси	1100	346 031	312 707
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	377 050	258 290
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	4 251	1 190
з бюджетом	1135	1 252	1 360
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	139	1 126
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	334	1 924
Витрати майбутніх періодів	1170	528	659
Інші оборотні активи	1190	1 932	2 704
Усього	1195	731 517	579 960

Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Фінансово-майновий стан	1300	834 718	740 588

Пасив

Власний капітал	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	90 594	90 594
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	61

Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	94 167	103 394
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Усього	1495	184 761	194 049

Довгострокові зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	255 621	89 567
Довгострокові забезпечення	1520	1 404	1 926
Цільове фінансування	1525	0	0
Усього	1595	257 025	91 493

Поточні зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Короткострокові кредити банків	1600	0	0

Поточна кредиторська заборгованість за:

довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	345 025	398 491
розрахунками з бюджетом	1620	26 039	43 930
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	6	6
розрахунками з оплати праці	1630	1 975	690
Поточні забезпечення	1660	3 059	1 780
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	16 632	9 954

Усього	1695	392 932	455 046
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Фінансово-майновий стан	1900	834 718	740 588

Інформація про фінансові результати за 2020 рік*

Фінансові результати	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	546 456	541 227
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	391 222	410 437
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий:			
прибуток	2090	155 234	130 790
збиток	2095	0	0
Інші операційні доходи	2120	162 853	71 789
Адміністративні витрати	2130	24 906	29 986
Витрати на збут	2150	130 207	120 830
Інші операційні витрати	2180	153 869	28 753
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	9 105	23 010
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	13 286	0
Інші доходи	2240	0	0

Фінансові витрати	2250	13 791	35 691
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	1 498	311
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	7 102	0
збиток	2295	0	12 992
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	1 867	-1 657
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	8 969	0
збиток	2355	0	14 649
Сукупний дохід	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід	2465	8 969	-14 649

Елементи операційних витрат	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Матеріальні затрати	2500	372 174	346 101
Витрати на оплату праці	2505	24 597	35 675
Відрахування на соціальні заходи	2510	5 618	7 451
Амортизація	2515	19 190	14 348
Інші операційні витрати	2520	225 395	186 399
Разом	2550	646 974	589 974

Розрахунок показників прибутковості акцій	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Середньорічна кількість простих акцій	2600	36 237 600	36 237 600
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.2	-0.4
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.2	-0.4
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

* Застереження для користувачів!

Аналітична інформація розділу «Фінанси» Системи «YOUCONTROL» (включно з усіма його підрозділами) має виключно рекомендаційний характер. Формування цієї інформації, упорядкування й розташування її складових частин, а також побудова функціональних зв'язків між нею та/або створеними на її основі базами (компіляціями) даних та/або іншою інформацією, є результатом роботи спеціальних програмних засобів.

Аналітична інформація розділу «Фінанси» не замінює наявну офіційну інформацію, не встановлює будь-які факти або обставини, що мають юридичне значення, й не може бути використана як експертні, аудиторські та інші офіційні висновки.

Використання зазначеної інформації будь-якими особами для прийняття управлінських, юридичних, фінансових, організаційних та будь-яких інших рішень, дій або бездіяльності здійснюється ними виключно на власний розсуд і ТОВ «Ю-КОНТРОЛ» за їхні наслідки відповідальності не несе.